

Művelődés – Népfőiskola – Társadalom

A MAGYAR NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG KIADVÁNYA – 2017/1

„Jobb polgárt, jobb hazafit, s jobb embert nevelni, ez a népfőiskola célja” (Móricz Zsigmond)

Európa Népfőiskola

N.F.S. Grundtvig

Tartalom

Az olvasás leértékelődése ellen	1
Kis lépés egy embernek, nagy lépés a totális állam felé	2
Sikerre vinni a népoktatás gondolatát!	6
Az ezredforduló küszöbén	7
„Onnan kezdve száguldott a történet ...”	12
Képzési program fejlesztése a kulturális-művészeti önkéntesek számára	14
A sikeres kulturális önkéntesek kompetenciái	15
Az Európa Népfőiskola	22
Helyi autonómiát!	24
A reformáció 500 évfordulóján	24
Nagyszabású társas összejövetellel zárult a 17. évfolyam Pusztahencsén	26
Két éves népi fazekasság képzés indul a népfőiskola szervezésében!	27
Segédeszköz menekültek, migránsok számára	28

A Magyar Népfőiskolai Társaság folyóirata

Felelős kiadó az MNT elnöksége
Felelős szerkesztő: Dr. Szigeti Tóth János
Szerkesztő: Mihályfi Márta
Tördelőszerkesztő: Kit Bt.
Készült a Bonex-Press nyomdában

Szerkesztősége: 1138 Budapest, Révész u. 2/c
www.nepfoiskola.hu
mnt@nepfoiskola.hu

ISSN: 1218-1455

A kiadvány megjelenésének támogatója:
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Az olvasás leértékelődése ellen

Van egy előnye a támogatás késlekedésének. Jobban megérlelhetők a lapszám tanulmányai, mondandója. Hát még akkor, ha véletlenszerűen olyan témák kerülnek napirendre, amelyek előtörténete évtizedekre nyúlik vissza.

Sok hátránya van egy negyedéves folyóiratnak, de előnye is. Nem sietteti az olvasás devalvációját. Emlékszem, amikor vagy egy évtizede, még komolyan lehetett venni a napilapolvasást is, egy pár napos külföldi utat követően otthon, olvasásra készen, gondosan egyben álltak az elmúlt 3-4 nap újságszámai. Belenéztem és kételkedni kezdtem érdemes e napilapot jártni. Hiszen egybe nézve semmi nem történt, vagy még áttetszőbb volt a fontoskodás. Az első oldalas címek lerágott csontok voltak, ismételt változatokban. Manapság az olvasás szerelmesei még komolyabb megpróbáltatásokkal állnak szemben. Alig vannak irányadó szerzők, nevek az orientálódáshoz, a témát pedig mindig újabb leegyszerűsítésekben akarják eladni. A közösségi média – amely fenyegetően előrejelzi a jövő trendjeit – még szélsőségesebben hibrid. Nem találni a kedvenc rovatok rendjét, az értékes információkat hatásvadász

bűnügyi sztorikkal, vagy egyre toladóbb szexista mutatóanyagokkal vegyítik. A világ tükre egy torz egyveleg, fogyasztásra tálalva. Az üzleti célok elsőbbsége mellett persze uralkodóvá vált a politikai célzatú, szándékos lebutítás nagyüzeme is.

Ez lenne a polgári és nemzeti tájékoztatási kultúra? Nem. Különös felelősség ma az olvasás devalvációjának fékezése.

Nyár lett, mire elkészíthettük az év első lapszámát, s talán a nyaralások időszaka könnyű olvasmányokat igényelne, mi mégis bátran ajánljuk olvasóinknak a lapszám írásait.

A közművelődési törvény mostani módosításáról szóló elemzés 20-40 évet tekint át. Hiszen a szerző szakértőként közreműködött az 1997-es törvény megalkotásában, amikor rálátás volt annak elődjére, az 1976-s törvényre is. Finom analízis arról, hogy sajnos még mindig nem kerültünk rá a visszavonhatatlan, előre haladó fejlődési pályára, így nem szűnt meg még most sem az a sajátosság, hogy lehetőségek a visszaesésekkel terhelt cikk-cakk változások. Merthogy a régi idők fenyegetései kísértének a törvénymódosításban, a szakmaiatlan átgondolatlanság és az ideológiai centralizmus visszatérése.

Ezzel a törvénnyel függ össze a népfőiskola ügye is, hiszen a 97-es tv. fogalmazta meg először a népfőiskola fogalmát és támogatásának szükségességét. Manapság mégis, köszönhetően az Országgyűlés Kulturális Bizottsága elnök asszonyának, újra napirendre került a népfőiskola téma úgy, mintha a 20 év meg se történt volna. Merthogy nem volt az ülnök más értelme, minthogy nyilvánossá tette azt, amit kormányzati szintre emelt diszkriminációnak hívnak. A testület elnök vezetője jó szándékúan a különböző népfőiskolák közös útját javasolta, addig a Bizottság alelnöke, eleve kikötötte: a két szervezet, mármint a Magyar Népfőiskolai Társaság és a Lakitelek Népfőiskola nem összevethető. Egyet értünk vele, az egyik „szent tehén”, ahová számolatlanul ömlik a közpénz és csúcs példája a kurzus kulturális politikájának, a másik pedig a népoktatás sikerre vitelének egy európai és polgári modell kísérlete, amelynek alig van helye a mai nemzeti együttműködés rendszerében. Húsz, vagy negyven év? Mindegy mennyi, mi menetelünk, ha kell hullámvölgyeken át.

a felelős szerkesztő

A Budapesti Művelődési Központ adott helyet a Magyar Népfőiskolai Társaság éves közgyűlésének. Az eddigi szokásoknak megfelelően szakmai előadások nyitották meg az eseményt, amelyek egyrészt a közművelődési törvény – akkor még – tervezett módosításával foglalkoztak, illetve a parlament kulturális bizottságában történt népfőiskolai meghallgatásról hangzott el tájékoztatás. A törvénymódosításról elhangzott előadás anyagát teljes egészében közzé tesszük lapszámunkban és röviden foglalkozunk a bizottsági meghallgatással is.

Striker Sándor, PhD:

Kis lépés egy embernek, nagy lépés a totális állam felé álláspont egy kulturális törvény tervezetéről

Előadás a Magyar Népfőiskolai Társaság közgyűlésén
BMK, 2017. április 26.

Bemutakozás

1991-ben léptem be az akkori szaktárca, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium állományába, a Közművelődési Főosztályra. Arra a feladatra hívtak és vettek fel, hogy legyek a felelős előkészítője egy új közművelődési törvénynek. Az akkor még érvényben lévő törvény 1976-ban lépett hatályba, s magán viselte, magában hordozta egy, az 1990-es évektől szerencsére már letűnt kor pozitív és negatív sajátosságait. Pozitív volt, mert szándékában a művelődést és általában a kultúrát piedesztálra emelte és intézményrendszert kívánt biztosítani a közművelődési tevékenységekhez. Negatív volt, mert az egészet egy jogilag értelmezhetetlen „szocialista embertípus” kialakítása érdekében, egy ideológiai keretrendszerbe helyezte – s ráadásul a magánéletbe, és a vállalatok és egyéb szervezetek kötelezettségeként az ő működésükben is beavatkozva írta elő. Ez egy totális állam kialakítását célzó jogszabály volt, ami ráadásul tartalmát tekintve az emberek *önkéntes* szabadidős tevékenységére vonatkozott, annak céljait is megfogalmazni szándékozta. Azt nevezem totális államnak, amelyik polgári magánéletének eszmevilágát is jogszabályban szabályozza, ilyen vagy olyan ideológiát kíván polgáira szabni. Ezen túlmenően az is óriási hibája volt az 1976-os törvénynek, hogy az állampolgári, szabadidős közművelődési tevékenységeket egy külsődleges célnak rendelte alá: a szocializmus építése céljának. Márpedig azt, hogy mi a szocializmus, senki se tudhatta, mert még nem volt ilyesmi. Ezzel ez az alárendeltség lehetőséget adott bármelyik politikusnak, párttitkártól a helyi KISz-titkárig, tanácselnöktől a közművelődési előadóig, hogy bármikor és bárkinek azt mondja, hogy barátocskám, amit te itt a művelődési házban csinálsz, az nem szolgálja a szocialista állam építését. Tehát nem csinálhatod, nem csinálhatjátok. Slussz-passz. Ezt hívják önkényuralomnak. Az van, amit a hatalom valamely szintű képviselője gondol és mond. Nem, nem diktatúra ám ez, mondták, hanem jogállam, demokrácia – hiszen van mindenre részletes jogszabály, amiket egy Országgyűlés hagyott jóvá, megválasztott képviselők által, vagy egy miniszter rendel el bármikor. Azaz a jogszabályok olyanok voltak és azt a célt szolgálták, hogy megalapozzák a végrehajtói, hatalmi

önkényt – ellentétben a polgári jogállam alap definíciójával, ami a polgárok saját céljainak megvalósítását kívánja lehetővé tenni az ebből adódó jogok és felelősségek meghatározásával és az ugyancsak ebből adódó konfliktusok rendezési módjának rögzítésével.

1990-től olyan szándék mutatkozott, hogy Magyarország szakít az önkényuralommal. Ennek én nagyon örültem. Egy pillanatra metaforikus beszédmódot használok: az önkényuralommal nem szerettük egymást. Én azt akartam csinálni az életemmel, amit a hazám és a magam sorsa előbbre vitelére a legjobbnak vélttem, az önkényuralom pedig még saját törvényét is megszegte velem szemben, hogy megakadályozza ezt. Ezért örültem annak 1990-től, hogy úgy tűnt, én éltem túl a másikat.

S miért a közművelődés, miért a közművelődési törvény volt nekem fontos? Mert nekem a kultúra a vallásom és a művelődési ház a templomom. Azt vallom, hogy az emberiség a kultúrát tette hozzá az önmagában értelem nélküli világhoz, az emberi kultúrát, ami a természet kincseit megkoronázó emberi boldogságok lehetőségének tárháza is. S ebből az emberi kultúrából szabadon és büszkén, méltósággal, tehetsége, szándéka és ízlése szerint adhat s kaphat saját közösségében egy művelődési házban (nem a neve számít!!!) s válhat részesévé az általános emberi és a nemzeti kultúra újra-teremtésének, gazdagításának, átélésének és élvezésének. Önként és egzisztenciális érdek nélkül. (Ezért nem kívántam a hivatásos művészetekkel köztisztviselőként foglalkozni: az addig megélt élmények arra utaltak, hogy a hivatásszerű művészet keserű ötvöze az esztétikai-erkölcsi és politikai-egzisztenciális dilemmáknak egy totális államban, a melyből a kilábaláshoz kevés egy emberélet, még ha volna is ilyen kölcsönös szándék művész és hatalom közt egyáltalán.)

Kultúraelméleti szakemberként (magyar nyelv és irodalmi, népművelői és filozófiai diplomákkal) ahhoz az 1990 ősztől kezdődő jogalkotási folyamathoz csatlakoztam, amelynek célja a demokratikusan választott országgyűlés jogalkotó hatalmának helyreállítása volt. Ezt deregulációs folyamatnak hívták annak idején, s kifejezett célja volt a rendeleti kormányzás visszaszorítása. Az egypártrendszerre épített totális kormányzásra törekvő 1990 előtti politikai vezetés a kormányrendeleteken kívül miniszteri rende-

teket és miniszteri utasításokat, de úgynevezett törvényerejű rendeleteket is kiadott. Ezek a jogszabályok nélkülözték a demokratikus működés előkészítő fázisait, a bevett gyakorlat szerint a jogszabályok tetemes része az MSZMP valamely párthatározatának átvezetése volt a magyar jogrendbe. Az 1976-os közművelődési törvény az 1975-ös közművelődési párthatározat jogszabályba rendezése, jogi végrehajtása volt.

Az új közművelődési törvény előkészítését gyökeresen másként kezdtük el az MKM Közművelődési Főosztályán. Kovalcsik József főosztályvezető-helyettes művelődéskutató volt 1990-től a munka elméleti felelőse, Kovács Sándor főosztályvezető pedig a szervezeti vezetője. Mindketten a Corvin térről, a változó nevű Népművelési Intézet (Országos Közművelődési Központ, Művelődéskutató Intézet, Magyar Művelődési Intézet, Nemzeti Művelődési Intézet) állományából jöttek, jómagam 1991. márciusában a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Intézetétől csatlakoztam hozzájuk. A törvényelőkészítő munka szakmai tanácskozással kezdődött, és a szóbeliségen tartalmazott egy írásbeli körkérdést is egy ilyen törvény létéről-szükségességéről. A válaszok 51 szakembertől érkeztek vissza, és „Dokumentumok, vitairatok és vélemények egy művelődési törvény előkészítéséhez” címmel Kovács Sándor, Kovalcsik József és Kovács Flórián szerkesztésében jelentek meg egy önálló, több, mint 120 oldalas kötetben. A könyv tartalmazta a demokratikus átalakulás kezdetétől megszületett tanulmányokat vagy azok idevágó részleteit 1988-tól 1991-ig, ide értve az MKM, a HNF, az SzDSz és a KKDSz koncepcióit is, függelékben az 1976. évi V. törvénnyel a közművelődésről. Csak mind az 51 szerző nevének felsorolása lenne itt indokolt, kiemlések és kihagyások nélkül, ezért ezt terjedelmi okokból a jelen írás végéhez csatolom. Ugyancsak csatolom a Közművelődési Főosztály itt megjelentetett négyoldalas elemzését és állásfoglalását, mellyel szándéka szerint kiegészítette a kormányzó Magyar Demokrata Fórum kulturális programját.

A kötet 1992-es megjelenését követően folytattak tárca Közművelődési Főosztálya által szervezett szakmai viták, melyeken immár osztályvezetőként magam is részt vettem. A törvény-előkészítés azonban lelassult. Az 1991-ben majd 1992-ben meghirdetett országos közművelődési pályázat lebonyolítási munkáit az alig 12 fős szakfőosztály végezte, a 3500 majd több mint 9000 pályázat feldolgozása, külső szakértős véleményeztetése majd bizottsági bírálatai 250 millió – mai reálértéken mintegy 4 milliárd – forintos keretösszeg rendeltetésszerű kiutaltatása a kb. 4500 nyertesnek jómagamnak pályázati koordinátorként a napi munka mellett kevés időt hagyott. Ugyanerre az időre esett az alapítvány-gründolási láz, mely a 250 millió forintot is a Művészeti és Szabadművelődési Alapítványba vitte a szakfőosztály-vezetővel együtt. Megbízott főosztályvezetőként a miniszteri értekezlet elé az akkori követelmények egy népfőiskolai-művelődési törvénykonceptió-változatot terjesztettünk elő, s Mádl Ferenc miniszter jóvá hagyta a munka folytatását.

Az 1994-es kormányváltást követően a közművelődés és nem kevésbé a kultúra-finanszírozás ügye jelentős ellenszélbe került. Immár főosztályvezetőként előbb még azon év őszén, majd a Bokros-csomag bevezetését követően kértem felmentésemet, tiltakozva a leépítő szándékok ellen. Egyik esetben sem fogadták el lemondásom, és Magyar Bálint hivatalba lépésével újra kezdhettük a munkát a szaktörvényen. Ekkor, nem kis meglepetésemre behívtak a Fehér Házba az SzDSz kulturális parlamenti képviselőihez, ahol azt az utasítást kaptam, hogy hagyjam abba a közművelődési törvény előkészítését, mivel kizárólag a közhasznú szervezetekről lesz törvény a művelődési ház hálózat privatizációja és civil kézbe adása mellett.

Visszatérve a minisztériumba azonnal benyújtottam a lemondásomat, azonban Magyar Bálint az mondta, hogy akkor nyújtsam be, ha az Országgyűlés nem szavazza meg a törvényt. Javaslatára a múzeumi, könyvtári, levéltári és közművelődési területek szaktörvényeit egy kulturális törvénytervezetbe kellett koncepcionálni, amihez kellő jogi alapot adott, hogy egyrészt a művelődéshez való jog alkotmányos jog volt, másrészt a közművelődés szabályozása 1976. óta már törvényi szinten volt.

Törvényelőkészítő bizottságot állítottunk fel, melybe a politikai paletta teljes spektrumát és hierarchiáját felkértem. A bizottság tagja volt Matóti Andor az ELTE-től, Sz. Tóth János a Magyar Népfőiskolai Társaságtól, Zelnik József a Magyar Kulturális Kamarától, Halász Péter a Magyar Művelődési Intézettől, Vadász János a KKDSz-től. A törvényelőkészítést számos konferencia is szegélyezte. Az álláspontok igen szélsőségesek voltak, az SzDSz említett álláspontjától kezdve a KKDSz ezzel gyökeresen szemben álló, kizárólag költségvetési intézményekben gondolkodó művelődési ház koncepcióig.

Az 1997. teléig húzódó törvény-előkészítés és az országgyűlési bizottsági viták számos anekdotikus elemet is tartalmazva 1997. december 15-én hozták el a törvény megszavazását.

Az 1997. CXL. törvényt módosító 16444/2017 előterjesztés

Noha nem jogászként tekintem át itt a törvény-módosítás tervezetét, illendő strukturálni észrevételeimet. Az áttekintés nem lesz minden pontra kiterjedő, mivel ehhez csapatmunkára és jóval hosszabb időráfordításra lenne szükség. Ennek megfelelően előbb a jogalkotó szándékát tartom szükségesnek szemügyre venni, az Általános és a Részletes indokolásokból, majd megnézni azt, hogy az itt kifejtettek hogyan öntettek jogi formába a tényleges törvény-szöveg tervezetben. Ahol az indokolások és a törvényt módosító szöveg szorosan összekapcsolódnak, ott együtt elemzem e kettőt.

Ezt követően immár ez utóbbiban nyilvánvaló módon össze kell vetni a változtatásokat a régi és az új törvénytörvény között. Az új szöveg elemzésekor azonban szükségesnek tartom azt is általánosságban megvizsgálni, hogy kimutatható-e valamiféle elvi fonál, valamiféle koncepció, ami indokoltá tette ezt a változtatási szándékot. Így nem csak azt kell megnézni, hogy mi került be, hanem azt is, hogy mi került ki a törvénytörvényből.

Jogtechnikailag ugyanakkor fontosnak tartok tartok ellenőrizni két aspektust: egyrészt, hogy nyelvileg hatályosíthatók-e a jogszabályban szereplő fogalmak, illetve hogy megfelel-e az ellentmondás-mentesség és a hatáskörök elkülönítése követelményeinek a szöveg.

Végül az összegzésben a fenti szempontok együttes figyelembe vételével értékelem a törvény-módosítás tervezetét, javaslatokkal.

Az Általános és Részletes Indokolások

A jogszabályok indokolásai részben elvi jellegűek, részben technikai tartalmúak, néha pedig a technikai tartalom mögé bújtatott jelentős változtatások elhallgatói.

Feladatom szerint a 16444/2017 előterjesztés közművelődési részére koncentrálok minden szöveg tekintetében, azonban, mivel preambulum-módosításról is szó van, ezzel kell kezdenem. Az Általános indokolásban olvasható először a célkitűzés, miszerint a módosítás „több célkitűzést is megfogalmaz, így a kulturális alapellátás kiterjesztését célzó kormányzati törekvés törvényi rögzítését, valamint a közművelődési alapszolgáltatások bevezetését”.

A későbbiekben kiegészülnek ezek a célok olyan formában, miszerint:

„A kulturális alapellátás kiterjesztése a Kultv. hatálya alá tartozó intézményrendszer szolgáltatásainak fejlesztésével azt a célt szolgálja, hogy minden magyar ember hozzáférjen a társadalom emelkedéséhez szükséges értékekhez és így erősödjön a magyar identitás, kibontakozzanak a kultúra jóléti, társadalomfejlesztő és gazdasági teljesítményt fokozó hatásai”.

Az elsőként idézett célkitűzések esetében nem tartom egyértelműen értelmezhetőnek, mit tart a törvényalkotó a „kulturális alapellátás kiterjesztése” cél tartalmának. Ez a kifejezés többször előfordul magában a törvény-módosítás tervezetben is, de csak itt elemezném.

A „kiterjesztés” szó térbeli kifejezés, ami érthető földrajzi és társadalmi területekre és szférákra. A preambulumban valóban kifejeződik szándék „a területi egyenlőtlenségek felszámolására”, ám a szövegben nem fedeztem fel utalást a társadalmi hátrányok leküzdésére. S ugyanakkor a területi egyenlőtlenségek felszámolásának gyakorlati célcsoportjai és a hozzájuk rendelő új ellátások nem fedezhetők fel a szövegben. Ezt azért tartom fontosnak megjegyezni, mivel a szövegben igen helyesen többször szerepel a „minden” és „mindenki” kifejezés, de akkor vajon kikre vonatkozik a „kiterjesztés”?

Azt pedig csak remélni lehet, hogy a törvény fogalomtárába majd belekerül a „kulturális alapellátás” definíciója is.

Az Általános indokolás másik, fentebb idézett bekezdése az eddigieknél több elvi problémát vet fel. Az állítja ugyanis, hogy „A kulturális alapellátás kiterjesztése ... azt a célt szolgálja, hogy minden magyar ember hozzáférjen a **társadalom emelkedéséhez** szükséges értékekhez és így erősödjön a magyar identitás, **kibontakozzanak a kultúra jóléti, társadalomfejlesztő és gazdasági teljesítményt fokozó hatásai**”.

E mondatban felsejlik az 1976-os közművelődési törvény totalitáriánus szelleme. Idézem:

„A fejlett szocialista társadalom igénye: az általánosan és szakmailag művelt, folyamatosan művelődő, szocialista világnézetű, közösségi gondolkodású emberek formálása; hogy egész népünk részt vehessen a kultúra elsajátításában, létrehozásában és ápolásában.

Ezért különösen fontos feladat a közművelődés fejlesztése.”

Még konkrétan az 1976-os törvény így fogalmaz első bekezdésében:

„1. § A törvény célja, hogy meghatározza azokat az alapvető jogokat és kötelezettségeket, amelyek elősegítik a fejlett szocialista társadalmat tudatosan építő, műveltségüket és szakmai képzettségüket folyamatosan tökéletesítő, szocialista világnézetű és magatartású személyiségek és közösségek létrejöttét, az állampolgárok művelődési igényeinek felkeltését, továbbfejlesztését és kielégítését.”

Mi a két szövegben az elvi azonosság? Sajnos az, hogy nem magát a kulturális-közművelődési értékeket tekinti elsődleges célnak, hanem hogy ezt alárendeli egy elvi társadalomfejlesztő célkitűzésnek – olyan törvényben labilis kifejezéseknek, mint „a társadalom emelkedése” vagy hogy bármi is „kibontakozzon”.

Kérem, mindenki nézze meg az 1997. évi CXL törvény preambulumban és a törvény célját megfogalmazó első négy paragrafust. A legnagyobb gonddal törekedtünk arra, hogy ne legyenek benne külsődleges szubjektív, se nem verifikálható, se nem cáfolható társadalmi-politikai célok, mint „a társadalom emelkedése”. Az effajta megfogalmazásból az derül ki ugyanis, hogy maga a kultúra – beleértve a közművelődési tevékenységeket – másodlagos szereplője a törvénynek

Ezt a külsődlegesség, másodlagosság expressis verbis megjelenik az Általános indokolás azon részében, amikor egy mondatban kifejtik, miért változtatták meg az 1997-es törvényben szereplő felsorol, támogatható közművelődési tevékenységeket.

A törvény-módosítás tervezet „célokat és nem eszközöket határoz meg”. Ez már maga az a bizonyos 76. § és bizony elvi-konceptcionális egy *önkéntes művelődési tevékenységeket* elősegíteni szándékozó törvény nem azt fogalmazza meg, milyen eszközökkel s milyen tevékenységeket lehet támogatni, hanem hogy milyen célú tevékenységeket kíván támogatni.

Ez némileg ellentmond annak, hogy a törvény folytonosan a „feladatellátást” emlegeti, igen helyesen, s nem pedig a feladatok kitérését.

Konceptcionális csapdának tartom az Általános indokolás fent idézett részében azt is, hogy azt fogalmazza meg, hogy „minden magyar ember hozzáférjen” az adott értékekhez – a törvény szövege nem ilyen szűkítő szerencsére –, illetve konkrét hatásköri hibának azt az érvelést hogy, „így erősödjön a magyar identitás”, jöllehet a magyar identitás kialakításának letéteményese a magyar közoktatás óvodától érettségiig, beleértve a Nemzeti Alaptanterv magyar nyelvi, irodalmi, történelmi, ének-zenei és földrajzi követelményeit. A közösségi művelődés gondja a közösségi identitás-kialakításának igénye lehet, hogy ki-ki közösségben tevékenykedve azonosulhasson társai értékrendjével, céljaival.

Ehhez szorosan hozzá kell tenni, hogy hasonló okból nem lehet helye egy szaktörvényben, ami itt a 77.§ (3) d) pontja alatt szereplő uszítás-ellenes kitétel, hiszen erről külön törvényhely rendelkezik más jogszabályban (Btk. 332. §). Ironikusan hozzátehetnénk, hogy ezzel az erővel bármelyik más bűncselekmény művelődési házi megtiltását is belevehetnék a törvénytörvénybe, szintűgy feleslegesen. Ugyanis az uszítás tényét csak bíróság állapíthatja meg, s nem pedig bárki más, vélekedés alapján e törvényre hivatkozva!

Zárásképpen a Részletes indokolás 1. §-hoz illeszkedő részében, a fentiekhez hasonló külsődleges célként úgy fogalmaz, hogy „A kulturális alapellátó intézményrendszer a helyes viselkedésre ösztönözve ... kínál alkalmakat” és ez a megfogalmazás az 1960-es évek budai Ifjúsági Parkját juttatja az érettebb olvasók eszébe, sajnos ez a törvénytörvényben egy szinonimájával ténylegesen is szerepel: a 2.§ fb) pontja szerint a cél az, hogy mindenki „felelős magatartásának kialakítása céljából” ismerkedjen meg például hagyományokkal – ami egy népdalkör vagy egy néptánc csoport esetében korántsem szokott elsődleges cél lenni, bármilyen helyes gondolat egyébként. Ilyen feltétel már az 1976-os törvényben sem volt.

A törvény-módosítás tervezet szövege

A fentiekhez kapcsolódva a törvénytörvényben még másutt is szereplő, törvénytörvényben nemigen használható szövegezés kiiktatását tartanám helyesnek. Az 1. §-ban már jelzett társadalom-emelkedés mellett szerepel egy kacskaringós, törekvéseket stb. összegző szándékú bekezdés, mely összességében, mint írják „a kulturális alapellátás rendszerében testesül meg”. A megtestesülés itt határozottan transzcendens érzetet kölcsönöz e rendszernek, de a megvalósul, azaz „valósul meg” helytállóbb lenne jogszabályban.

A továbbiakban azonban a szöveg konkrét, olykor súlyos ellentmondásaira, hiányaira és konceptcionális veszélyeire hívnám fel a figyelmet.

Az ellentmondások közül az első a 2. § d) pontjában található, melyben az előterjesztő mindenki számára biztosítani kívánja a részvétel lehetőségét, mégis szabályozni kívánja az alapszolgálat

tásoknak nemcsak a nyújtására, hanem az *igénybevételükre* vonatkozó *feltételrendszer* is.

Az fb) pontot a fentiekben már kifogásoltam, az fc) pont belső önellentmondása, hogy itt a cél az, hogy a tevékenységet végző „más, hasonló érdeklődésű emberekkel” találkozhasson. Miért ez a szűkítő szándék? Még gróf Széchenyi István is „elmesúrlódásokat”, azaz vitákat kívánt elősegíteni a kaszinókban, tanulhatnánk tőle.

A törvény-módosító tervezet két kulcsterülete azonban csak ezután bukkan fel. Az egyik tartalmi, a másik elvi-politológiai.

A tartalmi változtatásra már utaltam, azaz hogy célokat és nem eszközöket jelöl meg a törvényalkotó. Ezek a CXL. törvény 76-77. §-aiban található szövegrészek, melyek itt a 15. § alatt találhatók. A (3) bekezdés alatt találjuk a közművelődési alapszolgáltatásokat. A koncepcionális váltás tehát itt az, hogy az önkormányzatnak nem az a kötelező feladata, hogy bizonyos – egyébként önkéntes – helyi közművelődési tevékenységeket támogasson (ld. CXL), hanem hogy „közművelődési alapszolgáltatások”-at nyújtson. Az itt felsorolt hétből hattal egyetérthetünk, azonban a g) pont nem más, mint „a kulturális alapú gazdaságfejlesztés”. Ez azért rendkívül veszélyes kategória alapszolgáltatásként, mert minden gazdasági tevékenységnek van kulturális indoklása! Így tehát e g) pont alapján bármelyik önkormányzat bármiféle gazdasági tevékenység beindítását támogathatja közpénzből, ha egyetlen félmondattal kulturális indokot tesz elé. Ez pedig sajnos újabb korrupciós lehetőségek előtt szabadítja fel közpénzeket, immár a közművelődésre szánt közpénzeket is!

A másik súlyos változtatás a hét pontban, hogy korántsem fedik az 1997-es törvény tevékenység-szféráit.

Mi maradt ki? Szinte minden.

„életminőséget és életéslyt javító tanulási, felnőttoktatási lehetőségek, népfőiskolák megteremtése”

c) az egyetemes, a nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeinek megismertetése, a megértés, a befogadás elősegítése, az ünnepek kultúrájának gondozása,

....

e) a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének segítése,

f) a különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítésének és fenntartásának segítése,

g) a szabadidő kulturális célú eltöltéséhez a feltételek biztosítása,

h) egyéb művelődést segítő lehetőségek biztosítása.

A szabadidős tevékenységekre van egy meglehetősen nehezen fogható kitétel, azonban az új „cél” felsorolás kulcskifejezéseket hagy ki a közművelődési tevékenységek dinamikus és univerzális világából. Amennyiben a szöveg így marad, jóval kevesebb hivatkozási és így kevesebb cselekvési alapja marad a polgároknak a „kulturális alapellátás kiterjesztése” terén.

A 77. § (2) pontja esetében igen aggályos, hogy a fenntartók közé bekerült az állam – a helyi közművelődés területén is! Azaz különös módon az új törvény lehetőséget nyitna egy KLIK jellegű központosított közművelődési hálózat létrehozására egy egyszerű államosítás révén.

Bekerültek a potenciális fenntartók közé expressis verbis az egyházak is, ami viszont szemben áll a világnézeti semlegesség követelményével a 3. §-ban, így ez az második tartalmi önellentmondás a törvény-módosítás tervezet szövegében. Nyilvánvalóan egy pillanat alatt felvetődne a vallási szimbólumok elhelyezése, bármelyik egyház is venne át közösségi színteret, és ez csak a konfliktusok kezdete lenne.

A 78. §(1) pont konkrétan a népfőiskolákra vonatkozik, azon-

ban több súlyos koncepcionális hibával. Egyrészt nem tudni, hogy a fogalomtár megmarad-e a CXL. törvényből, ahol a népfőiskola meghatározása megtalálható:

„v) *Népfőiskola*: olyan felnőttoktatási célú tanfolyamokat szervező, helyi önszerveződés alapján létrejött szervezet, amelynek pedagógiai programja a szakismeretek átadásán túl személyiségfejlesztő (állampolgári, közéleti) elemet is tartalmaz, s melyek lebonyolítási, oktatási rendszerét, módszereit a résztvevők maguk is alakíthatják.”

Másrészt súlyos tévedés úgy feltüntetni a népfőiskolákat, mint ha „elsődleges tevékenységük” különösen a szakképzés lenne, mint azt a tervezet állítja – mert nem az sem Dániában, sem másutt.

Ám még ennél is bántóbb önellentmondás a paragrafuson belül, hogy ha már a szakképzést túzi ki elsődleges tevékenységnek, hogyan állíthatja egyszuszra, hogy „tevékenysége közvetlenül nem kapcsolódik képesítés megszerzését tanúsító okirat megszerzéséhez”?

Hogyan lehetne így szakképzést biztosítani? Ezt feltehetően nem egyeztették a szakképzésért felelős társ-tárcával.

A mostani áttekintésben foglalkozni kell a helyi Közművelődési Tanácsok helyébe javasolt helyi Közművelődési Kerekasztalok kérdésével is. Az alapító tagok lehetőségeit az előterjesztés kibővíti a helyi székhelyű alapítványok és civil társaságok körére is – mindeddig csak helyi egyesületek hozhattak létre Közművelődési Tanácsot, éppen azon okból, hogy ezek közül a civil szervezetek közül csak az egyesületeknek van jogszabály által előírt kötelező tagságuk, közgyűlésük, alapszabályuk és a közgyűlés által megválasztott vezetőségük, így garantáltan a helyi lakosság képviselőiben válhattak az önkormányzatok partnerévé. Egy alapítvány sem tagsággal, sem választott vezetővel nem rendelkezik, s egy civil társaság számára nincs vezetőválasztás előírva, így ha valamelyik tagja az önkormányzattal tárgyal, az nem feltétlenül jelenti a többi tag álláspontját, nincs beszámolási kötelezettsége.

Ugyanígy kérdéses Közművelődési Kerekasztalban a „tanácskozási jog” kiterjesztése „korlátozottan cselekvőképes kiskorú személyek”-re „kiskorúakat érintő napirend” tekintetében. A PTK 2:12. § (2) szerint ugyan

„A korlátozottan cselekvőképes kiskorú a törvényes képviselőjének közreműködése nélkül

a) *tehet olyan személyes jellegű jognyilatkozatot, amelyre jogszabály feljogosítja*”

azonban ez a fentiek értelmében kizárólag személyes és nem másokra is kiterjedő hatókörre vonatkozik, márpedig a közművelődési tevékenységek értelemszerűen nem lehetnek egyszemélyesek. Minden egyéb jognyilatkozatához pedig a törvényes képviselőjének hozzájárulása szükséges – azaz a szülőjogi képviselők jelenléte is szükséges lenne a Közművelődési Kerekasztal munkájában ehhez, tehát a törvény-módosítás szövege pontosítandó.

Végül, ha úgy tetszik csattanónak marad a törvény-módosítás tervezet legsúlyosabb problematikája, ami egyszerre jogtechnikai és elvi-politológiai.

Jogtechnikai kérdés, hogy egy adott jogszabályon belül ne legyen hatásköri ütközés-konfliktus. E tervezetben azonban ütközik az önkormányzatok és a miniszter hatásköri kompetenciája.

A 15. § - a régi 78.(I) § (4) pontja - szerint a helyi önkormányzati rendelet határozza meg

„a) a közösségi színtér, illetve a közművelődési intézmény használati szabályait, működésének módját, valamint a közművelődési intézmény feladatait”, stb.

Azonban a tervezet 26. § szerint azzal egészül ki a 100. § (3) pontja, hogy

(*Felhatalmazást kap a miniszter, hogy rendeletben szabályozza*)

„c) a közművelődési alapszolgáltatások szakmai, személyi és infrastrukturális követelményeit, továbbá a közművelődési intézmények és közösségi szintek szakmai, működési, személyi és infrastrukturális követelményeit,”

És bizony az ász üti a királyt – de bizony ez hatásköri ütközés és belső jogszabályi ellentmondás a javából.

És bizony ez az az elvi-politológiaikoncepcióváltás, ami az állami fenntartású

helyi közösségi szintek lehetőségének, az államosításlehetőségének mellett arról árulkodik, hogy az újtörvény központi rendeleti irányítás alá kívánja vonni a közművelődést!

Ez pedig nagy lépés a totális állam felé, hiszen ugyanitt a második pontban a miniszter még elvi irányítási lehetőséget is kapna: (2) A Kultv. 100. § (3) bekezdése a következő e) ponttal egészül ki: *(Felhatalmazást kap a miniszter, hogy rendeletben szabályozza)*

„e) a kulturális alapellátás kiterjesztésének prioritási rendjét és szempontrendszerét.”

Rendeleti úton!

Mit is írt erről a Nemzeti Művelődési Intézet által kiadott, dr. Juhász Erika által szerkesztett Kulturális Szemle II. évfolyam 2015. I. számában Ponyi László:

„A magyar jogrendszerre a 80-as évekig **a rendelet formájában való jogalkotás volt jellemző**. Fontos helyet foglaltak el az állami irányítás egyéb nem jogi eszközei pl. az iránymutatások, út-

mutatók, állásfoglalások, amelyek az egypártrendszer érdekeinek, a központi irányításnak, a kommunista kézi vezérlésnek megfelelő eszközei voltak.” (35. oldal)

http://kultuszemle.nmi.hu/storage/upload/Kulturalis%20Szemle%203/KulturalisSzemle2015_1.pdf

Egyetlen észrevétel még zárásképpen: a tervezet 21.§ (1)-(2) pontjaiban szereplő 15 ezer fős elhatárolás köznapi szóhasználatul élve életidegen, társadalmi mobilitás és demográfiai változások szempontjából dilettánsnak tűnik, gazdaságföldrajzi aspektusból pedig íróasztal-szagúnak – de az biztos, hogy sok vitára, egyeztetésre és fű alatti megállapodásra adnak majd lehetőséget.

Összegzés

A fentieket összegezve kitűnik, hogy a 16444/2017 kormány-előterjesztésen lenne még tennivaló az ellentmondások, hatásköri ütközések kiküszöbölése terén, s javasolható bizonyos fogalomhasználati tisztázás is.

A legnagyobb kérdés azonban az, hogy a rendeleti kormányzás felé vezető utat kívánja tovább szélesíteni vajon ez a törvény, vagy van-e még lehetőség ennek megfékezésére? Megmarad-e a helyi önkormányzatok önállósága saját helyi kulturális-közművelődési életük tekintetében, avagy ezt is egy központi, bölcs akarat fogja elrendelni, előírni, mint az 1950-es években?

Sikerre vinni a népoktatás gondolatát!

A népfőiskola volt napirenden az Országgyűlés Kulturális Bizottságában 2017. március 14-én

Sikerre vinni a népoktatás gondolatát – ez volt a mottója Szigeti Tóth János előadásnak a népfőiskolákról, aki az 1988 óta működő Magyar Népfőiskolai Társaság munkájáról számolt be. A nemzetközileg is elismert szervezet elnöke kritizálta, hogy „civilizált országban” nem fordulhatna elő olyan megkülönböztetés, mint amilyennel a szervezetüket működési lehetetlenség elé állítják (2015-ben 2,5 millió forint cca 8 ezer euró volt a támogatásuk). Miközben a Lakitelek Népfőiskola félmilliárd forintnál is több működési támogatást kapott 2015-ben. (Lakitelek Alapítvány 2015: 653 982 000 millió forint – 2,1 millió euró.)

Lezsák Sándor a Lakitelek Népfőiskolai Alapítvány kuratóriumának elnöke – a másik előadó – beszámolt arról, hogy a kiemelt működési támogatás felett a beruházási terveik előirányzata 17,5 milliárd forint (54,8 millió euró). Ekkora összeggel már az egész országban működőképessé lehetett volna tenni több évre a teljes népfőiskolai hálózatot). A bizottságban a házszabály előírásai, komoly korlátai miatt érdemi vita nem alakulhatott ki. Elhangzott az a javaslat, hogy

a jövőben behatóbban kellene elemezni és megvitatni a felnőttoktatás és népfőiskolák összefüggéseit.

A Társaság szeretné ezt komolyan venni, ezért vitát kezdeményez: hogyan lehetne sikerre vinni a népoktatás gondolatát Magyarországon?

Köszönet Dúró Dóra elnök asszonynak azért, hogy a Bizottság napirendre tűzte a népfőiskolák helyzetét.

Az ülés teljes jegyzőkönyve megtalálható:

http://www.nepfoiskola.hu/userfiles/file/Hirek/2017/0520/1703141_jegyzokonyv.pdf

A terjedelmes anyag 13-26. oldala örökíti meg a népfőiskolákról elhangzottakat.

Érdemes elolvasni, rendkívül tanulságos és elgondolkodtató – politikai és egyéni, emberi vonatkozásban egyaránt. Nem beszélve a népfőiskoláról, mint a népoktatás bástyájáról – de nem lovardákkal, uszodákkal, csillagösvényekkel körülveve. Hanem a maga egyszerűségében és mindenki számára elérhetőségében, ami valóban a nép felemelkedését szolgálja – nem pedig néhány (politikai státusza miatt) kiváltságos ember magamutogatását.

Mihályfi Márta

Az ezredforduló küszöbén

Avagy miért nem kell itthon az, ami előrevisz, eredményes, hatékony – és gazdaságos?

A felnőttképzés legalapvetőbb területein valósított meg számtalan projektet a Magyar Népfőiskolai Társaság, nemzetközi együttműködésben és nemzetközi finanszírozással, többnyire itthon, amelyeknek folytatására, ha lehetőség adódott volna, bizonyára nem itt tartana az általános felnőttképzés Magyarországon, ahol ma tart.

Miért volt/van ez így? A válasz remélhetőleg kiolvasható lesz abból a közeljövőben megjelenő könyvből (szerzői: T.Kiss Tamás és Tibori Tímea), amelyből most az alábbi részletet közöljük.

Adalékok a Magyar Népfőiskolai Társaság nemzetközi szakmai fejlesztési törekvéseiről, eredményeiről 2000 után

A nemzetközi szinten a Magyar Népfőiskolai Társaság a következő négy fő hálózat irányába kapcsolódott és kapcsolódik ma is a nemzetközi tevékenységekbe: A legfontosabb az Európai Felnőttképzési Szövetség, Brüsszel (EAEA) www.eaea.org, amely a tágabb értelemben vehető Európa 43 országának legfontosabb, a nem-formális felnőttképzéssel foglalkozó szervezeteit fogja össze.

A Felnőttoktatási Jövő Fórum

Közép-Európai Felnőttoktatási Hálózat, Bécs. Ez a szerveződés 2010-től indult el osztrák kezdeményezésre, eleinte évenként rendezett konferenciát. Jelentős osztrák német részvétellel. <http://www.vhs.or.at/420/> Az alapítók között volt az MNT is. Célja a közép-európai sajátos kulturális-történelmi azonosság tudat szakmai alapokon nyugvó fejlesztése és a térség sajátos érdekeinek artikulációja.

Európai Hálózat az Alapkészség Fejlesztéséért, Oslo

<http://www.basicsskills.eu/> A felnőttek foglalkoztatáshoz és tanuláshoz nélkülözhetetlen alapkészségeinek hiányosságai a legfejlettebb EU tagországokban kiemelt figyelmet kapnak. A felnőttkori alapkészségek fejlesztését segíti elő az európai hálózat. Az MNT nm rendes tag, csak megfigyelői státusza van. Fontos szintér, mert az MNT az alapkészség fejlesztést az egyik fő tevékenység irányába alakította Ez az 1999-ben indult Roma Phare-Lien pályázattal kezdődött.

Felnőttképzés Nemzetközi Tanácsa, Montevideo

www.icae.org.uy A Tanács a globálisan legátfogóbb felnőttképzési szervezet. 1975-ben jött létre, először Kanadában jelenleg Latin-Amerikában működik a központja. Az UNESCO partnere és minden világtérség tagja a Tanácsnak. Európát az EAEA képviseli. Ez utóbbihoz kapcsolódik, hogy az 5. Felnőttoktatási Világkonferencia (1997 Hamburg) után az ún. köztes értékeléskor az első alkalommal valósult meg az ún. alternatív értékelés. Vagyis ne csak a hivatalos szervek, minisztériumok, országok készítsenek jelentést az ajánlások teljesítéséről, hanem az ún. NGO szakmai szervezetek is. Ez az ún. shadow report 2003-ban került kiadásra **ICAE Report Agenda for the Future Six Years Later** (ISBN 9974-670-27-6) címmel az UNESCO intézet támogatásával. Ebben a közös kutatási szempontokat figyelembe véve a magyarok is

részt vettek. Az MNT egy munkacsoportja szerzőként járult hozzá a tanulmányhoz, a magyarországi helyzetről.

Aktív részvétel a nemzetközi fejlesztési munkaprogramokban:

Alapkészségek fejlesztésével a társadalmi felzárkózásért (Promoting Social Inclusion Through Basic Skills Learning)¹ A 2002-ben elindított három éves Grundtvig 1 program célkitűzése a tanuló társadalom követelményeihez igazodó, befogadó tanulási környezet megteremtése volt a hátrányos helyzetű felnőtt lakosság számára. A fejlesztési program célcsoportjai gyakorló felnőttképzési szakemberek, felnőttképzéssel foglalkozó civil szervezetek vezetői, kisebbségi önkormányzatok és helyi önkormányzatok döntéshozói voltak. A projekt során négy munkaeszköz kifejlesztésére és kipróbálására került sor, amelyek e célcsoportokat hivatottak segíteni napi munkájuk értékelésében, innovatív pedagógiai módszerek átvételében, a felnőtt tanulók alapkészségbeli hiányosságainak és igényeinek feltérképezésében, valamint a helyi – kistérségi - szintű felnőttképzési stratégia formálásában. A négy munkaeszköz kipróbálására a berettyóújfalui ill. részben a balatonfüredi kistérségekben került sor.

A fejlesztési munkában nyolc ország tíz felnőttképzési szervezete vett részt: Humanitas Profes és Nova Skola (Csehország), Helsingør Aftenskole (Dánia), FEUP (Spanyolország), TWP CZUP (Lengyelország), IIZ/DVV romániai irodája, SIAE (Szlovénia), NIACE és Basic Skills Agency (Egyesült Királyság).

Azért emelhetjük ki ezt a munkát, mivel az MNT fő koordinátor volt, s a korábbi és későbbi gyakorlat alapján is, az alapkészség fejlesztés az egyik fő profilálta alakult. Ezen kívül a Bizottság ezt a programot az Grundtvig sikertörténetek közé választotta egy 2008-ban megjelent EU-s kiadványban.²

Fiatalok és funkcionális analfabétizmus 2005-2007

Az Alfa 16+, szintén egy Grundtvig 1-es projekt célja az volt, hogy a funkcionális analfabétizmusban szenvedő fiatalok számára lehetővé tegye, hogy alapkészség képzésben vegyenek részt. A projekt koordinátor, a németországi Thüringen Volkshochschule volt,

¹ A Magyar Népfőiskolai Társaság közhasznú jelentése 2005

² http://www.nepfoiskola.hu/MNT_hu/downloads/dokumentumok/2008/sikertortenetek/grundtvig.pdf
rövid változat: <https://goo.gl/wbOILX> – letöltve 2017 április

további partnerek Franciaország (Agora), az Egyesült Királyság (NIACE), Bulgária (IIZ/DVV Bulgária), Litvánia (Klaipeda Társadalomtudományi Főiskola) voltak.

A projekt tovább gazdagította kulcskompetenciák fejlesztése során addig kialakított szakmai eredményeket. Bővebben: http://www.nepfoiskola.hu/MNT_hu/downloads/programok/ALPHA16_full.pdf

Élethosszig tartó tanulással és oktatással a „demokratikus állampolgárságért” (2007)

Az élethosszig tartó tanulás és a demokratikus állampolgárságra képzés témájában indult egy kutatási projekt „Lifelong Learning and Education for Democratic Citizenship” azaz „Élethosszig tartó tanulással és oktatással a demokratikus állampolgárságért” címen. Jellemzője, hogy főként egyetemek vettek részt benne.

A főkoordinátor, a Dán Oktatási Egyetem (Danish University of Education) partnerségben a Londoni Egyetem Oktatási Intézetével, az Innsbrucki Egyetem Oktatástudományi Intézetével, a bilbaoi Deusto Egyetemmel, a Ljubjanai Egyetem Pedagógiai és Andragógiai Tanszékével, a temesvári Román Felnőttképzési Intézettel, a svéd Södertörn Egyetemmel, a DARE (Network on Democracy and Human Rights Education) képzési hálózattal. A partnerek célkitűzése egy olyan aktuális információkat összegző tanulmány elkészítése volt, amely feltárja az állampolgárság dimenzióját a felnőttképzéssel összefüggésben. A nyolc ország által kifejlesztett általános és speciális irányelvek, gyakorlat, témánkénti csoportosításban kaptak majd helyet a kutatási dokumentumokban.

(Bővebben: Stocktaking study on lifelong learning for democratic citizenship through adult education Grant no.: 225292-CP-1-2005-1-DK-GRUNDTVIG-G1 Adult Education for Democratic Citizenship: A review of the research literature in 9 European countries).

A hétköznapi matematikája – MiA projekt

Az MNT és az Ipoly Menti Népfőiskolai Egyesület partnerként vett részt az Európai Bizottság által támogatott három éves, 2005 januárjában elindított Grundtvig 1-es projektben.

A Mathematics in Action (Hétköznapi matematikája, angol rövidítéssel MiA) elnevezésű projekt fő célkitűzése felnőttképzésben dolgozó, a felnőttet alapszinten tanító szakemberek számára olyan kézikönyv kidolgozása, amely a felnőttek élethelyzetéből indul ki, és ezáltal kívánja a matematika tanulását vonzóbbá tenni a felnőtt tanulók számára.

A projektben részt vevő országok: Dánia (mint koordinátor), Hollandia, Litvánia, Magyarország, Norvégia, Spanyolország és Szlovénia. Bővebben: http://www.nepfoiskola.hu/mntlap/archiv/2005_4/matekteljes.htm

Tanulási kapcsolatok az Európai Előadóművészek Házának létrehozásáért

(Learning Partnership for the European Performers' House)

A három éves program az intézmény működésének szakmai előké-

szítésére volt hívatott, a három művészeti terület: a zene-, a színháztudomány és a mozgásművészet területén, amelyben négy országból (Dániából, Hollandiából, Franciaországból és Magyarországról) vettek részt. A dániai iskola megálmodói és a partnerek olyan művészeti oktatásra törekedtek, amelyben a globális célok mellett teret adnak a nemzeti hagyományok, a sajátosan az egyes küldő országokra jellemző művészeti oktatás bemutatására is. Az MNT és tagszervezete a Tolna Megyei Népfőiskolai Társaság feladata a szakmai feladatvállalás, valamint a magyar diákok toborzásának, kiküldetésének, és a részvételi feltételek megteremtése volt.

AGADE – A jó felnőttoktatási szakember Európában

A Good Adult Educator in Europe (AGADE)³ projekt fő célja felnőttképzésben dolgozó szakemberek részére kompetenciakon alapuló, a távoktatás eszközeit is felhasználó képzés kifejlesztése, illetőleg tanári kézikönyv kidolgozása volt. Az Észtország által vezetett projektben partnerként részt vevő országok: Írország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Norvégia, Portugália, Svédország. A program eredménye – amely először összpontosított a kompetencia alapú megközelítésre – jól hasznosítható volt a magyarországi felnőttképzési szakemberképzés és továbbképzés nemzetközi elvárások szerinti fejlesztésében.

NILE, NILE 2 – Interkulturális Tanulás

A 2003-2005 között futó, sikeres NILE projekt folytatódott. A projektet az Európai Bizottság, illetve a Socrates program támogatta. A projekt szervezetei együtt határozták meg az interkulturális tanulás legfontosabb kérdésvetéseit, és célkitűzéseit Európában; a tanulók, a tanárok, és a különböző etnikai háttérrel rendelkező tanulási szolgáltatók szemszögéből egy nyitott, és dinamikus hálózat formájában működött. A projektet a Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködések Intézete (IIZ/DVV) koordinálta.

A NILE 2-ben résztvevő partnerek: Ausztria, Bulgária, Belgium, Ciprus, Törökország, Lengyelország, Németország, Finnország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Hollandia, Románia, Spanyolország, Olaszország, Görögország, Szlovénia, Szlovákia, Egyesült Királyság, Franciaország és az EAEA (mint transznacionális társulás) képviselőjében Svédország.

A NILE első szakaszában elkészített angol nyelvű tanulmánykötetben az MNT közreműködésével jelent meg tanulmány a sokszínű kultúrával rendelkező Magyarországról és egy esettanulmány a cigány csoportokkal kapcsolatos tevékenységek helyzetéről.

Európa Kína együttműködés

2006 INTERNATIONAL CONFERENCE ON ADULT EDUCATION
China-Beijing 10.28-31

Ki kell említeni a 2006-os nemzetközi tevékenységből, egy-egy elemet, amiben az MNT elnöke részt vett. Az EAEA és a Kínai Felnőttképzési Szövetség között 2004-től elkezdődött az együttműködés. (2004-ben a franciaországi EAEA közgyűlés vendége volt a kínai delegáció) 2006-ra érett be, hogy nagyszabású felnőttoktatási konferenciára került sor Pekingben, ahol az EAEA kép-

³ MNT közhasznúsági jelentés 2006.

Good Adult Educator in Europe (AGADE) Edited by Tiina Jager, John Irons, Katalin Varga. Előszó Sz. Tóth János
2006 N0.114092-CP-1-2004-1-EE-Grundtvig –GII project. Noha magyarul nem jelent meg számos elemét a felsőoktatásban sikerült hasznosítani.

viseletében több előadás hangzott el az európai felnőttoktatásról. Európa – Ázsia felnőttképzési konferencia Kínában (Peking, 2006. október 27 – november 4.). Fő szervezője és rendezője a Kínai Felnőttképzési Szövetség és az EAEA elnöke, Sz. Tóth János, aki az előkészítő munkák mellett előadásokat tartott Pekingben és gondoskodott a konferencia nyilatkozatának, záró közleményének a magyar nyelvű megjelenéséről.

Török felnőttkori tanulás program 2006-2007

Ugyancsak 2006-07-ben Sz. Tóth János szakértőként személyesen pályázott egy EU támogatású projektben, amelyet elnyert és ami Törökország élethosszig tartó tanulási stratégiáját volt hivatott kidolgozni. Egy angol, holland, török nemzetközi szakértői team tagjaként, több törökországi utazás, tartózkodás, előadások, tanácskozás után török és angol nyelven is megjelent a Driving Force for the Success of Turkey. Lifelong Learning Policy Paper. Ankara, 2006. vaskos tanulmány. (<http://megep.meb.gov.tr>)

MoLeYa 2008-2010

(Motivating Young Adults to Learn,⁴ azaz Hogyan motiváljuk a fiatal felnőtteket a tanulásra)

A német főkoordinátor 7 európai partnert fogott össze, így az MNT-n kívül partner volt még: Bulgária, Franciaország, az Egyesült Királyság, Litvánia, Románia és Ausztria.

Az Alpha 16+ folytatásaként – a 2008. októberben indult Grundtvig projekt, melynek fő célja, hogy a korai iskolaelhagyók közül megtalálja azokat, akik még 25 éves koruk előtt valamilyen módon visszakerülhetnek az oktatás /képzés világába és újból írás-olvasás tanulásra adják a fejüket. Az ilyen fiatal felnőtteknél működő motivációt, tanítási/tanulási módszereket kutatta ez a projekt 24 hónapon keresztül a résztvevő országok idevágó nemzeti szakirodalmának, fiatal felnőttekkel készült interjúk felhasználásával valamint a képzésükben résztvevő szakemberek nemzeti/nemzetközi tanácskozásának megszervezése révén.

EU elvárások megismertetése

Egy 2007 végén indult – a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet (NSZFI) és a Szociális és Munkügyi Minisztérium által támogatott – 14 hónapos szakmai fejlesztési program keretében a MNT az **Élethosszig tartó tanulás népszerűsítését és az EU elvárások megismertetését** tűzte ki célul. 2008. folyamán az MNT 2 havonta elektronikus Hírlevelet jelentetett meg és angol nyelvű szakmai anyagokból gyűjteményt állított össze, ennek kutathatóságát a szakma közvélemény számára is biztosítva. A felnőttképzés nemzeti szintű fejlesztéséhez ajánlásokat fogalmazott meg a program során a 7 magyarországi régióban összegyűjtött, regionális műhelymunkák keretében analizált és nyomtatásban megjelentetett jó gyakorlat-gyűjtemény alapján.⁵ Ennek a programnak a keretében az MNT **2008. őszi - közép- és kelet-európai** szakemberek részvételével, Belgiumból, Finnországból és Hollandiából hívott előadókkal **nemzetközi konferenciát** szervezett Balatonszepeszen, hogy a meghívott szakemberek bepillantást nyerhessenek különböző országok - felnőttoktatást érintő - nemzeti cselekvési terveinek előkészületeibe.

Az egyház társadalmi tanítása és a XXI. századi felnőttoktatás címmel az MNT szemináriumot szervezett közel 30 külföldi – főleg közép-kelet európai – és 20 magyar felnőttképzésben tevékenykedő szakember részvételével, körüljárva a címben megfogalmazott témát és megvitatva egy jövőbeli együttműködés területeit, lehetőségeit. (Esztergom, Szt. Adalbert 2008)

Az MNT nemzetközi tevékenysége mellett 2008-ban EAEA elnökeként számos tevékenység lebonyolítására került sor,⁶ így a Bajor Népfőiskolai Szövetség közgyűlésén való közreműködés, az EAEA elnökségi üléseinek előkészítése és lebonyolítása (Brüsszel, Leicester, Szentpétervár, Zürich, Dublin), az EAEA 2008. évi rendkívüli közgyűlésének (Brüsszel alapszabály módosítás), továbbá rendszeres évi közgyűlés előkészítése, (Írország) – az UNESCO párizsi központja szervezésében az azerbajdzsáni Bakuban sorra került regionális írás-olvasás konferencián előadás tartása, illetve közreműködés a záró dokumentum szerkesztésében. Résztvétel az EU Bizottság Oktatási és Kulturális Főigazgatóságának szakértői ülésein, (téma a felnőttképzési cselekvési terv gyakorlati kivitelezése) Előadás tartása Jerevánban az Unió oktatáspolitikájáról. Közreműködés az Európa Parlament fogadásán Doris Pack képviselőasszonnyal.⁷ Előadás tartása a párizsi I. Élethosszig tartó tanulás Világkonferencián. Együttműködés az EAEA az UNESCO Élethosszig tartó tanulás Intézetével a budapesti UNESCO regionális konferencia előkészületeiben. (2008 december Budapest). Együttműködés az amerikai Hall of Fame szervező bizottsággal a Felnőttképzés Nemzetközi Hírmévcarnoka 2008. évi díjazottjainak és a díjátadásnak a megszervezésében. (Budapest UNESCO konferencia)

Örményország projekt

Az elnöki teendőktől függetlenül megpályázta Sz. Tóth János a UNDP egy Örményországra vonatkozó pályázatát, amit elnyert. A pályázati tevékenység több helyszíni előadás és tanulmány előkészítéséből állt, amely az örmény minisztérium számára az élethosszig tartó tanulás örmény nemzeti programjának a kialakítását célozta meg. 2008-ban Örményországban publikálták angolul és örményül a „Find What You Are Looking For” Lifelong Learning Concept for Armenia c. tanulmányt. (lásd uo. közhasznúsági jelentés 2008 és <https://www.scribd.com/document/225635171/Lips-Collection>)

A Felnőttoktatási Jövő Fórum

Közép- Európai Felnőttoktatási Hálózat, 2010-től indult el osztrák kezdeményezésre.⁸

Az alapítók között volt az MNT is. Célja a közép-európai sajátos kulturális-történeti azonosságtudat szakmai alapokon nyugvó fejlesztése és a térség sajátos érdekeinek artikulációja. 2010-ben Bécsben, 2011-ben Linzben, 2012-ben Bajorországban, majd újra Bécsben, azt követően Dél-Tirolban (Bozen, Olaszország) a legaktuálisabbnak tartott témákat tűzte napirendre a tanácskozás sorozat. Sajnos a domináns osztrák, német részvétel nem vált ténylegesen nemzetközivé.⁹

Finn tanulmányi központ munkatársai az MNT vendégei

A nem-formális felnőttoktatás kiemelkedően nagy hagyományokra tekint vissza Finnországban. A népfőiskolák mellett ennek egyik

⁴ MNT közhasznúsági jelentés 2008

⁵ Esélyt adunk Jó gyakorlatok a felnőttképzésben Magyar Népfőiskolai Társaság 2008 Budapest ISBN 978-963-87884-0-5 Bevezető Szigeti Tóth János

⁶ MNT közhasznúsági jelentés 2008

⁷ Doris Pack német, néppárti Európa Parlamenti (EP) képviselő volt, az EP kulturális szakbizottságának elnöke, aki rendszeres vendége volt az EAEA közgyűléseinek és az EAEA EP fogadásainak.

⁸ <http://www.vhs.or.at/420/>

⁹ MNT közhasznúsági jelentés 2011

legjellegzetesebb szervezeti formáját a tanulmányi körök képezik. Az egyik ilyen tanulmányi szövetség vezetői és munkatársai látogattak Budapestre az európai önkéntesség éve alkalmából 2011-ben. A magyar nem-formális felnőttoktatás közelebbi megismerése vezette őket, amikor meglátogatták a Magyar Népfőiskolai Társaság központját, ahol előadást hallgattak meg, a magyarországi nem formális felnőttoktatásról, ezen belül a népfőiskolák helyzetéről. A tájékoztatót beható eszmecsere követte.¹⁰

In Balance: Európai Alapszintű Matematikai Keretrendszer és Módszertani Segédlet

A projekt zárására és egy nemzetközi disszeminációs konferencia megszervezése Budapesten 2011-ben került sor. **Konzorciumi partnerek voltak:** Hogeschool Utrecht (NL); Berufsförderungsinstitut Oberösterreich (AT); King's College London (UK); Universitat Autònoma de Barcelona (E); Grafex Joen Teksti Oy (FIN); Kent & McGill (UK)

Az élethosszig tartó tanulási program (Grundtvig) keretében megvalósuló InBalance-projekt célja az alapszintű matematikai jártasság fejlesztése volt felnőttkorban, a napi munkában és életben szükséges gyakorlati matematikai készségekre összpontosítva.

A projekt európai jó gyakorlatok példáin keresztül európai szten-derdet kívánt kidolgozni az alapszintű matematika területén. Az iskolai matematikával szemben a projektben olyan készségek álltak a középpontban, amelyek különböző élethelyzetekben a felnőttek számára nélkülözhetetlenek. A gyakorló szakemberek többségének meggyőződése: a felnőttek matematikaoktatásában a gyakorlati alkalmazhatóság, a megtapasztalható hasznosság elsőrendű szempont.¹¹

A Learning Heart projekt 2011-ben zárult.

A Learning Heart projekt célja a közösségi házak/művelődési központok/helyi kulturális központok szerepének vizsgálata volt a partnerországokban (Magyarország, Hollandia, Egyesült Királyság-Anglia, Egyesült Királyság-Wales, Görögország, Dánia) elsősorban a tanulási igények és a helyi közösségfejlesztési lehetőségek szempontjából. A közös munka során feltárták, ezen intézmények létrehozásának és működtetésének körülményeit, az igénybevevők célcsoportjait illetve, hogy milyen programkínálattal rendelkeznek, amellyel hozzájárulnak a helyi közösségek élet-színvonalának javításához. Különleges figyelmet fordítottunk arra, hogy feltárják milyen nem-formális, formális és kulcskompetencia fejlesztő felnőttképzési tevékenységek valósulnak meg a közösségi házakban és hogy ezekbe a programokba milyen módon vonnak be olyan nehezen elérhető célcsoportokat, mint az idősek, a fiatal felnőtt tanulók vagy az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező, alulmotivált felnőttek. Vizsgálataik bebizonyították, hogy a közösségi házak kulcsszerepet játszanak olyan térségekben, ahol a kulturális, oktatási infrastruktúra alacsony szinten érhető el.

A projekt partnerei voltak:

Magyar Népfőiskolai Társaság, Magyarország
Aberystwyth University, UK, Wales

Norfolk Rural Community Council, UK, Anglia

Danske Forsamlingshuse, Dánia

Dafni Kentro Epaggelmatikis Katartisis, Görögország
Stichting voor Volkshogeschoolwerk / LEARN FOR LIFE ,
Hollandia

Stichting Doarpswurk, Hollandia

Grundtvig tanulási kapcsolatok program - folytatása: Vitalise Rural Regions by Senior Citizens 2011-2013

Az előregedő, elnéptelenedő vidék problémája szinte minden európai országban jelen van. A nemzetközi partnerség a programban jó példák gyűjtésével és bemutatásával arra kereste a választ, hogy az idősebb generáció milyen szerepet vállalhat az értékek megmentésében, a vidék élhetőbbé tételében, és végső soron a kis falvak lakosságának megtartásában. Mindezt elsősorban az állampolgárok aktivitására és az önkéntességre alapozva.

A kis falvakat illetően hasonló demográfiai trendeket találunk a partnerországok mindegyikében.¹²

Hasonló téma állt a középpontban a **Generációk közötti kommunikáció és az aktív idősödés a falusi térségekben**, 2012-14 programban, amelyben a Bíbó István Népfőiskolai Alapítvány vett részt és a magyar térséget a Balaton-felvidék képviselte. Lásd: http://en.lflplatform.net/uploads/2/6/5/3/26536967/i-care_project_english_2014.pdf

Egyetemisták a dán népfőiskolán

Olykor egyetemi hallgatót is sikerült külföldre küldeni. Egy ELTE MA szakos hallgatót küldött ki az MNT 2012 novemberében, 10 napos műhelymunkára Sneekbe, egy Grundtvig program keretében. Témája az országban található „jó gyakorlatok” bemutatása volt, a vitális falvak és az aktív idősödés témakörben. Az egyedi akció mellett az MNT Intézet szakmai közreműködésével egyetemi hallgatók vehettek részt négy hónapos népfőiskolai képzésen Dániában. Ez volt a legnagyobb felsőoktatással közös vállalkozás. 2011 és 2013 között több mint 30 hallgató utazhatott Dániába – részben az Erasmus mobilitás keretében több hónapos bentlakásos kurzusra. A résztvevőkre igen nagy hatást tett. Az együttműködés a Pázmány Péter Katolikus Egyetem esztergomi kara és az Oesterse- ni Népfőiskola (Dánia) között zajlott, az MNT közreműködésével.

Megújítás (Renewal) címet viselte az EAEA 2014-ben kezdődött programja, amelynek az volt a fő célkitűzése, hogy összehozza a kevésbé fejlett európai térségek (Dél-Európa és Közép-Kelet-Európa) képviselőit és biztosítsa a lehetőséget tapasztalataik kicserélésére, a kihívások és fejlesztési lehetőségek megbeszélésére a megújított „Európai felnőttoktatási menetrend” kérdéseiben. Ezeket a megvitatott tapasztalatokat és javaslatokat továbbították a nemzeti koordinátoroknak és az EU Bizottságnak. 2014-ben Pozsonyban került sor a közép-kelet-európaiak találkozására, ahol az MNT elnöke műhelycsoport beszélgetést vezetett és a magyar tapasztalatokról számolt be.¹³

Egy igazságos és befogadó Európa és Ázsia – a polgárok által épített állam a polgárokért címmel az EAEA tartott műhelytanácskozást az Ázsia-Európa Társadalmi Forumon (AEPF) Milánóban 2014 októberben. A fórum fő témája a két térségben az európai és ázsiai társadalmak jövőképe és az emberek reményei volt. Az MNT elnökét is felkérték, aki csoportmunkát vezetett. A résztvevők az oktatás nem kereskedelmi áru címmel fogalmaztak meg közleményt.¹⁴

¹⁰ Uo. 2011

¹¹ Bővebben: www.inbalance-online.hu

¹² A 2011-13 közötti programról tanulmány jelent meg angolul az Andragógia és művelődéstudomány c. folyóirat 2013/2.sz-ban Vitalise rural regions by senior citizens 91-97 pp.

¹³ <http://www.eaea.org/en/projects/eaea-coordinated-projects/renewal/regional-meetings.html>

¹⁴ <https://goo.gl/FA882V> (letöltve 2017 május)

Felnőttoktatás a fenntarthatóságért 2014 Kishantos

Közel százan összejöttek Kishantoson, a *Felnőttoktatás a fenntarthatóságért* nemzetközi konferenciára, amelyre hét országból jöttek el szakértők, önkéntesek és NGO-k vezetői. A következő országok képviseltették magukat: Ausztrália, Dánia, Írország, Litvánia, Magyarország, Németország, Románia. Érthető, hogy a legtöbben Dániából jöttek, hiszen ők voltak a leginkább kíváncsiak, mi történt és történik a Kishantosi Vidékfejlesztési Központtal (KVK), hiszen nekik félig meddig saját gyermekük is ez a kezdeményezés.¹⁵ A konferencia résztvevői angol és magyar nyelven közleményt hagytak jóvá, amelyben állást foglaltak Kishantos munkája, eredményei mellett és a fenntartható gazdálkodás érdekében.

Tanulással a szegénység ellen címmel indult program, koordinátora a NIACE (Egyesült Királyság Nemzeti Felnőttoktatási Intézete) walesi nemzeti tagszervezete volt. Partnerként részt vesz benne Magyarország (MNT), Hollandia, Finnország, Litvánia és Szlovénia. A kétéves projekt célja az volt, hogy a résztvevők megismerjék, milyen módszereket alkalmaznak a különböző országokban a tanulás bármilyen formájába általában nehezen bevonható csoportok és egyének motiválására (alacsony képzettségűek, munkanélküliek, idősek, férfiak, kisebbségi csoportok). Az MNT szervezte a programot Magyarországon, amelyre Tatán (a Magyar Népfőiskolai Társaság) és a Szolnokon (az Etnikai Népfőiskolai Társaság) került sor több mint 20 külföldi résztvevővel. Tatán az idősek felnőttoktatási tevékenysége, Szolnokon a roma képzési programok álltak az előtérben.¹⁶

A Kulturális Kalauz (Culture Guide) című nemzetközi projekt 2015-ben európai konferenciával zárult Budapesten 2015-ben (szervező az MNT NI)

A társadalom háttérbe szorult (marginalizálódott) közösségeiben élő emberek számára a kulturális vagy művészeti tevékenységben való részvétel segítséget nyújthat az általuk gyakorta tapasztalt nehézségek (elszigeteltség, rossz egészségi állapot, önértékelési problémák, depresszió) leküzdésében. Erről szólt a két éves program tevékenysége. Az eredményes Grundtvig program Kulturális Kalauz európai kézikönyv címmel könyvet jelentett meg.¹⁷ A magyar példa a Balaton-felvidéki szüreti felvonulások kulturális elemeinek erősítése, gazdagítása volt.

Nemzetközi jó gyakorlatok a felnőttoktatás terén Európából.

Nemzetközi tanácskozás három közép-ázsiai ország Üzbegisztán, Tadzsikisztán és Kirgizisztán szakemberinek részvételével zajlott Taskentben. Az MNT elnöke felkért előadóként vett részt, s előadást tartott az európai és magyar tapasztalatokról és törekvésekről. A közép-ázsiai volt szovjet tagköztársaságok szakembereinek megismerésén kívül a program érdekessége volt, az egynapos kirándulás Szamarkandba a Selyemút egykori állomáshelyére.¹⁸

A tanulás hatalma és öröme – műhelymunka

Kiáltvány a XXI. századi felnőttkori tanulásért

A műhelymunka szakmai jelentősége kiemelkedő: az Európai Felnőttképzési Szövetség 2016-ban napvilágot látott „Kiáltvány a XXI. századi felnőttkori tanulás” c. stratégiai ajánlásának értelmezése - külföldi szakemberek bevonásával - és magyarországi gyakorlatba ültetése érdekében folytattak szakmai vitákat ezen a találkozáson. Az MNT kiadta a dokumentumot magyarul.¹⁹

Rangos hazai szakemberek bevonásával tették közzé a későbbiekben álláspontjukat arról, hogy az európai kiáltvány felhívását megvizsgálva, mi a magyar felnőttképzési intézmények és szerve-

zetek legfontosabb teendője ma. Ezeket a Művelődés népfőiskola társadalom c. folyóirat 2016-s évfolyamának számai tartalmazzák. Kihívások és megoldások a közösségi művelődés, a nem formális felnőttképzés területén. Ez volt a címe az országos konferenciának, amelynek a célja az volt, hogy az ajánlásokat egy széles, szakmai közönség megismerje és megvitassa. A konferencia kiemelkedő lehetőség volt arra, hogy az európai nem-formális felnőttkori tanulás legátfogóbb szervezetének javaslatait megismerjük, a magyar helyzettel szembesítsük és feladatokat fogalmazzunk meg Magyarország vonatkozásában és a magyar-nemzetközi együttműködés számára.

A felnőttképzés a XXI. században: megtanulni cselekedni!

VI. nem-formális oktatási fesztivál Belorusszia 2016

Minszkben, ezzel a címmel hirdették meg a 6. alkalommal sorra kerülő felnőtt tanulási fesztivált, ami több száz résztvevővel valóban egy kavalkád volt.

A Johannes Rau oktatási központban került sor a rendezvényre amit egy EU támogatású projekt mellett a DVV International és a belorusz minisztérium támogatott.

Legalább egy tucat országból voltak jelen a résztvevők, talán legtöbben a szomszédos Ukrajnából. De voltak még vendégek Lengyelországból, Grúziából, Örményországból, Németországból, Belgiumból, Dániából. Magyarországot a Magyar Népfőiskolai Társaság képviselte, s elnöke előadást tartott és műhelybeszélgetést vezetett.

Európai agytröszt a felnőttkori tanulásért és oktatásért

A Svájci Felnőttképzési Szövetség SVEB 2016 szeptember 7-8-i konferenciájával egybekötve, további fontos esemény történt. Megalakult Felnőttkori Tanulás Nemzetközi Hírnévcarnokának európai tagozata (a HOFE Európa).

Az amerikai és globális Felnőttkori Tanulás Nemzetközi Hírnévcarnokának 2016-ig több tucat európai kitüntetettje van. André Schlaflí (Svájc) és Sturla Bjerkaker (Norvégia) kezdeményezték a zürichi összejövetelt. A konferencia egyik workshopjában a felnőttoktatás jövője volt a téma, s bemutatták a díjazottakkal készült felmérés eredményeit is. A HOFE Európa agytröszt célja, hogy hozzájáruljon a fenntartható felnőttkori tanulásához Európában rövid és hosszú távon és kialakítsa, a megalapozott tudást hogyan tudják a szakterületen az idősebb generációtól a fiatalabbaknak átadni. A HOFE agytröszt kutatásokat ösztönöz, szakmai lobbitevékenységet kezdeményez és hozzá akar járulni a felnőttkori tanulás és oktatás jobb megértéséhez és presztízséhez. Az agytröszt tevékenységének célcsoportját a szakterület szervezeteinek szakmai vezetői, az alkalmazottak, a foglalkoztatók, a közhivatalnokok, és az EU szintű politikusok képezik.

A HOFE kezdeményezés tagjai jelenleg: Sturla Bjerkaker, Romita B. Iucu, Ekkehard Nuissl, Katarina Popović, Jost Reischmann Andre Schlaflí Janos Szigeti Toth A zürichi megalakulást követően 2017 április végén találkoztak Bukarestben és ősszel tervezik az újabb összejövetelt Norvégiában.²⁰

¹⁵ <http://www.nepfoiskola.hu/index.php?seo=&content=news&id=191>

¹⁶ <http://goo.gl/8O17LW>

¹⁷ Kulturális Kalauz – európai kézikönyv 2015, <http://goo.gl/nW9tFc>

¹⁸ Lásd: <https://goo.gl/ZkrHsd> • <https://goo.gl/a6sBFh> • <https://goo.gl/ibvj8W> • <https://goo.gl/RIY5Jh> – letöltve 2017 április

¹⁹ <http://www.eaea.org/en/policy-advocacy/manifesto-for-adult-learning-in-the-21st-century.html>

²⁰ Európai agytröszt a felnőttkori tanulásért és oktatásért

<http://www.nepfoiskola.hu/index.php?seo=&content=news&id=265>

„Onnan kezdve száguldott a történet ...”

Tessedik díj Szigeti Tóth János elnöknek

*Tisztelt Tagság!
Kedves Barátaim!
Kedves János!*

Egy összeesküvést szeretnék most felfedni. Ugyanis a Magyar Népfőiskolai Társaság elnöksége titokban, az elnök úr tudta nélkül hozott egy döntést, mely szerint Szigeti Tóth János elnökünk részére, 70. születésnapja alkalmából - amely április 24-én, tehát két napja volt – a Magyar Népfőiskolai Társaság legnagyobb kitüntetését, az 1993-ban alapított Tessedik Sámuel díjat adományozza

Mielőtt a díjat átadnánk, szeretném elmondani mindenkinek, hogy ez a díj egy életmű díj, amelyet mindig az egész munkásság alapján ítél oda a Magyar Népfőiskolai Társaság, és ha valaki, aki erre nagyon rászolgált, az Szigeti Tóth János. Azt a feladatot is kaptam - ez egyúttal nagy megtiszteltetés számomra -, hogy röviden méltassam János munkásságát, ami azért egy kemény feladat. Meggondolatlan volt erre vállalkozni, hiszen egy olyan nagyon-nagyon szerteágazó és nagyon komoly életmű, ilyen rövid idő alatt amennyi itt rendelkezésre áll, nyilvánvalóan nem bemutatható és azon kívül pedig úgy terveztem, hogy egy szép nagy keret, komoly beszédet írok és aztán beleolvasva abba a 116 oldalas Jánossal készült beszélgetésbe, ami nem sokára meg fog jelenni, láttam, hogy nem lehet ezt az életművet pár percbe belefoglalni. Ezért néhány nagyon fontos dolgot fogok elmondani és utána engedjék meg, hogy személyes legyek, hiszen az én életemben és Bolye Ferenc kollegám életében egy olyan lenyomatot hagyott János tevékenysége, ami talán a legjobban mutatja be azt, hogy ez a fajta munka, amit ő végez, milyen elképesztően nagy hatású munka.

Amit azt hiszem, hogy mindenkinek tudni kell, - mert vannak akik esetleg nem tudják, hiszen János egy rendkívül szerény ember és soha nem dicsekedett, dicsekszik azzal, hogy milyen komoly nemzetközi megbízatásai is vannak a Magyar Népfőiskolai Társaság elnöki posztja mellett. Illetve soha nem dicsekedett azokkal a tudományos fokozatokkal, illetve tudományos munkákkal, amelyek a munkásságát jellemzik. 1982-ben az ELTÉ -n szerzett szociológusi diplomát - és tudomásom szerint ez volt az az út, amely végül a népfőiskolák irányába is vezette őt. Majd a debreceni egyetemen 2001-ben szerzett doktori fokozatot. A Felnőttképzés Nemzetközi Tanácsában (ICAE) alelnöki funkció töltött be az

európai térség képviselőjében - ami önmagában egy fantasztikusan nagy dolog.

Mindannyian, akik az elnökségben dolgozunk, végig kísértük azt a folyamatot, amelyben 1998-tól 2000-ig elnökségi tagja volt, majd pedig 2002-től 2008-ig elnöke volt az Európai Felnőttképzési Szövetségnek, amely egy brüsszeli székhelyű, európai nemzetközi szervezet. Ez azt is jelenti, hogy a Magyar Népfőiskolai Társaság profitálhatott János munkásságán keresztül egy európai, és az egész világra kiterjedő kapcsolatrendszerből. Amivel persze ő soha nem élt vissza, egyszerűen természetessé vált a Magyar Népfőiskolai Társaságban, hogy mondjuk Bolye Feri aki sportgatyás parasztfiú - ahogy ő magát nevezte -, egyszer csak Dániában találta magát és nem sokkal később pedig egy nemzetközileg is elismert intézmény alapításába fogott bele. Számtalan ember van, aki itt vagy ott, a Magyar Népfőiskolai Társaság valamelyik nemzetközi programjában, akár itthon Magyarországon, akár külföldön részt vett és ezeken a lehetőségeken keresztül észrevétlenül csempészte be, János az európai színvonalú tudást, amely ma már természetessé vált a Magyar Népfőiskolai Társaság köreiben. Nem Jánoson múlt és nem az MNT-n múlt, hogy nem sikerült ezt szélesebb körben és a politikai döntéshozók között is elterjeszteni. Bár ennek érdekében mindig a lehető legmesszebb elmenve, komoly kísérletek történtek, de mindaddig nagyon keményen falakba ütközött ez a jó szándék. Azt is fontos tudni, hogy az MNT-ben és az Európai Felnőttképzési Szövetségben végzett munkája mellett a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János karán Esztergomban a Művelődés és Társadalomtudományi tanszék vezetője, egyetemi docensként is tevékenykedett és a mai napig is külső oktató az ELTE -n.

Úgy gondolom, hogy itt most is nagyon sok szó esett az előző hozzászólásokban előadásokban arról, hogy milyen nagy jelentősége van a kultúrának és a tudásnak. Ha ezt pénzben, értékben mérjük, - amit nem merünk megtenni, bár időnként szóba kerülnek ezek a dolgok, ahogy most a közgyűlésen is szóba kerültek. Ha minden óra munkát, amit János befektetett a Népfőiskolai Társaságba, minden tudást, amit egy kulturált társadalomban megfizetni alapvető és normális dolog, ha mindezeket figyelembe vesszük és számszerűsítjük, akkor ki lehet jelteni, hogy a Lakitelek Népfőiskola milliárdos beruházásai az az összeg, amit János a magyar nép érdekében a Magyar Népfőiskolai Társaság munkájába befektetett. Csak hogy ő nem elvett, hanem adott és ez egy óriási különbség. Ha további viták keletkeznek, vajon a MNT - vagy már ki se mondom a nevet, hogy ki, milyen népfőiskola, szóval, hogy ki mit adott és ki mit vett el. Világosan látni fogjuk, hogy mi a helyzet.

Azt gondolom, hogy ebben a körben nem feladatunk az, hogy hangsúlyozzuk a népfőiskolák fontosságát, hanem inkább arról szeretnék beszélni, - remélem senki nem haragszik meg érte -, mit is jelentett személyesen a mi életünkben, Bolye Feri életében - aki már nem lehet itt velem, de mégis itt áll mellettem - ez az egész dolog. Az előző rendszerben, aki elég idős még emlékszik, az valóban úgy volt, hogy az ember nem olyan nagyon számított, ha nem volt valami kiemelt párt funkciója vagy valami kiemelt párt-funkcionárius ismerőse. Érdekes módon ma ez éppen így van - de a lényeg az, hogy az emberek beleszoktak ebbe, hogy mi nem számítunk. Ettől függetlenül Feri is meg én is mindig szabad lelkek, gondolkodó emberek voltunk, nagyon sok mindent csináltunk már addig és próbálgattunk a közösségnek adni. Egyszer reggel a munka eligazításon - ami azt jelenti, hogy a nagy John Deere traktorról a traktorosainak kellett volna elmondani, hogy mit kell csinálni aznap. Feri pedig odajön hozzám és hoz egy papírt: „Traktorosok

elfelejtve, nézz oda mit kaptam!” Ez volt a Magyar Népfőiskolai Társaság, első üzenete a társadalomnak, hogy a kicsi falvaknak a kis településeknek kívánnak kultúrát, tudást vinni. Ez valami olyan hihetetlen, nem is tudom elmagyarázni, hogy mit éreztem, de valami egészen csodálatos érzés fogott el mindkettőnket. Bejelentkeztünk és az első népfőiskolai vezetőképzésre, képzésre, Szódligetre. Mi még akkor azt sem tudtuk, hogy ilyen van, teljes ismeretlenség volt, de bejelentkeztünk. Szódligetre megérkeztünk az első népfőiskolai, három napos rendezvényre. Bár később felháborodottan vettük tudomásul, hogy már volt ezt megelőzően, amiről mi még nem tudtunk. Később mindig is hiányoltuk, hogy nem vehettünk részt az elsők is, szerintem azért még időben bekapcsolódtunk. Nagyon retro körülmények között, KISZ táborban, és valamilyen polgári védelem kiállítására volt. Sosem fogom elfelejteni, amikor Barsi Ernő bácsi hegedűje a gázálarok között megszólalt, csak ültünk és teljesen el voltunk varázsolva. Ebből nőtt ki aztán a hantosi népfőiskola. Nagyon-nagyon hálásak vagyunk konkrétan azért a segítségért is, amit a civil szervezetek megalakításához, iszonyatos komoly, szisztematikus munkával nyújtott a Magyar Népfőiskolai Társaság. Hiszen ebből született meg a Hantosi Falvédő és Kulturális Egyesület már 1990-ben. A mai napig is ez a falunak az egyetlen olyan egyesülete, ami pályázni tud, ami a kultúrát támogatja, ami a falu környezetét gondozná - ha hagynák. Hantoson egy teljesen más, a többi falutól eltérő fejlődés indult be. Persze megkérdezhetik, hogy a többi faluba miért nem ugyanez? Talán a legrövidebben úgy tudnám érzékeltetni, amikor Mezőfalván ugyanezzel a lelkes lendülettel elmondtam, hogy akkor most itt népfőiskolát csinálnék, akkor azt mondták, hogy itt megvannak az arra illetékes emberek. Tehát kellett egy nyitott közösség, olyan mint Hantos, ahol akkor nem volt népművelő sem. Hozzáteszem, - de ezt felejtse el mindenki -, ott nem volt meg az arra illetékes ember, akit zavart volna az a fajta szabad gondolkodó légkör, amit akkoriban a népfőiskola képviselt. Utána jött azonnal a nemzetközi munkának az eredményeként az a lehetőség, hogy pályázatot hirdetett a Magyar Népfőiskolai Társaság. Egy Dániai öt hónapos képzésre. Az a csoda, hogy egy nagyon-nagyon bátor döntéssel Bolye Ferenc kollégám volt az, aki ezt a lehetőséget megkapta a pályázaton. Onnan kezdve száguldott a történet. Most megyünk júniusban megünnepelni a Hantos és Velling, tehát Hantos és a dániai testvérfalu 25 éves jubileumi ünnepségét. Elmondhatatlanul sok minden történt, Feri Dániában kapta azt az indíttatást, azt a lökést, hogy Kishantoson indítsunk egy népfőiskolát. Ezt a népfőiskolát 1995 - ben hoztuk létre - ugye Feri 1990 decemberében jött haza, az ötlet 91-ben született, 92-ben kezdtük el a munkát és 95 januárjában nyílt meg a kishantosi népfőiskola. Vannak itt olyanok, akik ott voltak a megnyitón és János vágta át a szalagot, a dániai népfőiskola képviselőjével.

Aztán sokféle dolog történt, velünk is és a Magyar Népfőiskolai Társasággal is. Amit én a legtiszteletreméltóbbnak tartok, hogy a lehető leglehetősebb körülmények között is, most szinte a teljességgel lehetetlen feltételek között is képes volt a MNT folytatni a munkáját méghozzá úgy, hogy nem adta el magát. Nem adta fel az elveit, hanem szép, nyugodt, csöndes, békés módon mindig magas szinten, a kultúra tiszteletével, az emberi értékek tiszteletbevételével végezte, végzi a munkáját. Ment tovább az útján, és mindenkinek, akinek erre igénye volt, átadta a tudást, tapasztalattal. Elég szomorú, hogy egy ilyen szervezetnek szinte majdnem mindig - kisebb periódusok kivételével - a létért kellett küzdeni. Azok az aránytalanságok, amelyek ma a felfoghatatlan kategóriájába lépnek át, azok ugyan elegendő okot adnának ahhoz, hogy valaki örökre otthagya az egészet, de Jánosék még mindig kitarta-

nak - és én ezt mérhetetlenül tiszteltem és támogatom. Én is ezt az utat járom Kishantoson. Ugyanakkor azt is látom, hogy az ország különböző területein, hogyan indultak el a népfőiskolák hogyan tudtak tudást, közösséget vinni akár börtönlakóknak, romáknak, akiknek a legnagyobb szüksége volt rá, a funkcionális analfabétáknak. Ezek azok a tevékenységek, amik most is a magyar társadalmat feljebb emelhetnék és a MNT szárnyalhatna, mindazzal a tapasztalattal és tudással, ami a rendelkezésére áll. Pillanatnyilag azonban nem ennek áll a zászló. Mindenesetre mi Kishantoson elindítottunk egy folyamatot, egy sorozatot, amelynek az a címe, hogy: „Azonnal hagyjuk abba” és minden körülménytől függetlenül azon gondolkozunk, hogy a fenntarthatóságnak a legfontosabb tudását hogyan lehetne csiszolni, alkalmazni, átadni. Azért ez a címe, mert egy 11 éves kislány kiáltott fel így, amikor megtudta, hogy az emberi tevékenység veszélyezteti a föld bolygónak a jövőjét, az emberi élet lehetőségeit biztosító feltételeket. Egy 11 éves kislánynak a kívánsága szent kell, hogy legyen mindannyiunk számára az ő generációjának a jövője a tét. Teljesen függetlenül attól, hogy milyen társadalmi rend van, milyen indíttatású, milyen lelkületű emberek vannak éppen hatalmon, kötelességünk azon dolgozni, hogy ezeknek a gyerekeknek legyen jövője. Ennek a munkának egy nagyon fontos része a társadalmi oldal. Ha nincs erre megfelelő társadalom, együttműködésre kész, megfelelő tudással felvértezett emberi és erkölcsi tartással bíró, együttműködni képes társadalom, akkor nincs esély. A hantosi programsorozatban ennek a résznek, vagyis hogy milyen folyamatok kellenek a társadalomban ahhoz, hogy legyen jövője a 11 éves kislánynak, ennek a felelőse volt János. Két emlékezetes előadást hallottunk tőle. Illetve ezeket nem is lehetne igazán előadásnak nevezni, ezek olyan klasszikus, igazi népfőiskolai beszélgetések voltak, aminek ugye van egy témavezetője, aki elmond, felvet néhány gondolatot. Legutóbbi évben János egy nagyon érdekes és inspiráló módot választott, nem saját gondolatait hozta oda, hanem Bibó István gondolatait és szinte levegőt sem kaptak a hallgatók, amikor ezekkel megismerkedtek, mintha csak ott ült volna velünk Bibó István, olyan szinten voltak ezek és a mai viszonyokra is alkalmazható-

ak. János abból a hihetetlen nagy gazdag emberségből, tudásból, tapasztalatból, amit élete során megszerzett, még most is, amikor már tényleg mindent megtettek, hogy tönkretegyék ezt a munkát, még most is csak ad, ad és ad és ez egy fantasztikus dolog, egy óriási példa.

Most mindenkit arra kérek, hogy nagyon erősen koncentráljon arra, hogy Jánosnak erre a gyönyörű szép 70 éves személyes évfordulóra, illetve erre a MNT közgyűlése előtti ünnepségre kívánjuk együtt mindazt, amit János kívánt a már említett, megjelenés előtt álló interjú beszélgetésben, amikor megkérdezték, hogy mi lenne a három kívánsága.

Az első kívánság, ahogy János fogalmazott: „Az egyik az biztos, hogy a három kívánság közül az, hogy kialakuljon egy olyan közszellem és demokratikus légkör ebben az országban, amelyben egy normális európai értékrend szerinti jogállam és demokrácia működik, amely maximálisan támogatja a szellem szabadságát, a kultúra, a művelődés ügyét. Ez az egyik kívánság vagy az első kívánság. (Egyetértetek? - a közönség kórusban kiáltotta: igen!) A második kívánság ehhez szorosan tartozóan, hogy megfelelő nemzeti, szakmai intézmények szerveződjenek. Tehát olyan intézmények szerveződjenek, amelyek az élethosszig tartó tanulást, közösségi művelődést közüggé emelik és ezt hatékonyan tudják megtenni a magyar nemzeti sajátosságok alapján, de ugyanakkor a nemzetközi normáknak megfelelő értékek alapján. A harmadik kívánság, hogy létrejöjjenek olyan szakmai támogató szervezetek, amelyek bizonyítani tudnák, bizonyíthatnák, hogy egyáltalán a magyar szakemberek ugyanolyan hozzáértők és ugyanúgy képesek egy nemzetközi együttműködésben és egy ország társadalmi és műveltségi felemelésében részt venni és közreműködni, mint bárki más a nemzetközi élvonalban. Tehát kutatás, oktatás bele értve persze az egyetemi felsőoktatást is ezen a szakterületen.”

Ezek János kívánságai és kívánom János, neked is meg magunknak is, hogy teljesüljenek, és nagyon- nagyon köszönünk neked mindent és nagyon nagy szeretettel gratulálunk.

Ács Sándorné

Képzési program fejlesztése a kulturális-művészeti önkéntesek számára (SPAR program)

2016 novemberének első napjaiban indult el a nemzetközi SPAR program, amely hat európai szervezet és egy New York –i szakmai szervezet (megfigyelő statussal) együttműködésével valósul meg.

A program célja: erősíteni a kultúra és művészet társadalmi hasznosságának elismerését és fokozottabb támogatását, különös tekintettel a hátrányokkal küszködő társadalmi csoportokra.

Célunk, hogy elsősorban a nem hivatásos kulturális és művészeti tevékenység eszközeivel minél több embert vonjunk be, különösen a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokból a minőségi kulturális, művészeti élményekbe, akár nézőként, akár krea-

tív közreműködőként. A társadalom háttérbe szorult (marginálizálódott) közösségeiben élő emberek számára a kulturális, vagy művészeti tevékenységben való részvétel segítséget nyújthat az általuk gyakorta tapasztalt nehézségek (elszigeteltség, rossz egészségi állapot, önértékelési problémák, depresszió) leküzdésében.

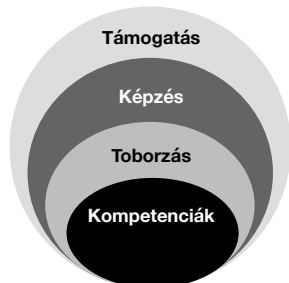
Korábbi, 2016-ban megjelent lapszámunkban már tudósítottunk erről a projektről – híradásunk aktualitását az adja, hogy elvégeztünk egy felmérést a sikeres kulturális önkéntesek kompetenciáinak vizsgálata érdekében és ennek az eredményét szerenénk most közzé tenni olvasóink számára.

A sikeres kulturális önkéntesek kompetenciái (felmérés)

Készítették: Molnár Eszter, Szigei Tóth János, Tóth Tünde, Varga Katalin

2017 február, Budapest

Válaszadók:

a. Tanulás ellátók

- Budapest Környéki Népfőiskolai Szövetség Közép-Magyarország, Budapest, Pest megye
- Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság – Közép-Dunántúl, Komárom megye
- Zalai Népfőiskolai Egyesület (egyesületi tagok és népfőiskolai hallgatók) – Nyugat-Dunántúl, Zala megye
- Bedekovits Lőrinc Népfőiskolai Társaság (Jászfényszaru) – Észak-Alföld, Jász-Nagykun-Szolnok megye
- Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület (Berettyóújfalú) – Észak-Alföld, régió, Hajdú-Bihar megye
- Bibó István Népfőiskolai Alapítvány (Kóvágóörs) – Közép-Dunántúl, Veszprém megye

b. Tanulók: személyek, tagok, önkéntesek, a fenti szervezetek programjain résztvevők.

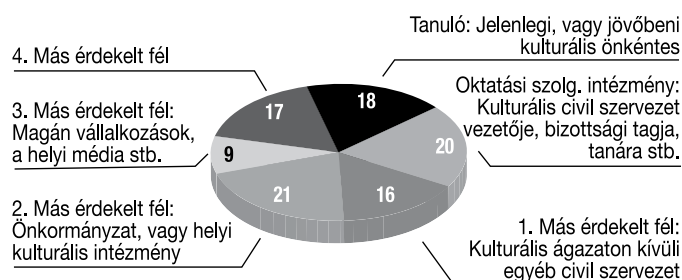
c. Egyéb szervezetek:

- a helyi önkormányzat, a művelődési központ és könyvtár, tűzoltó egyesület, mint civil szervezet, helyi egyházközség képviselői, egyetemi hallgatók

A kérdőíves felmérés eredményei

A kérdőívet összesen 109-en töltötték ki, döntően mind magyar állampolgárok. A megkérdezettek státusza szerint elég egyenletes a szóródása. A megkérdezettek között a magánvállalkozók száma (9%) a legkevesebb és a legnagyobb számban az önkormányzat (21%), vagy helyi kulturális intézmény képviselői vannak.

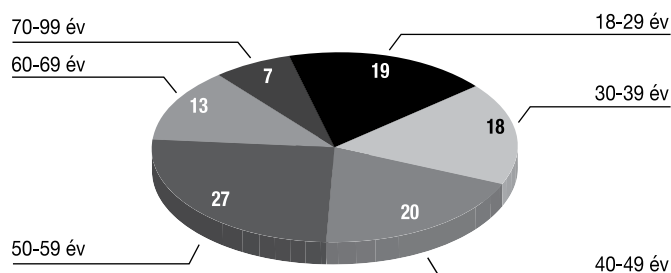
A kért státusza a felmérés szempontjából

A kérdőívet nagyobb számban nők töltötték ki, ez az arány 67 – 35% a nők javára. Az életkori csoportok közül a legtöbben (27%) az 50 – 59 korcsoportból kerültek ki, ezt követi 20%-ban a 40 – 49 évesek korosztálya, s a harmadik legnagyobb csoport 19%, a 18 –

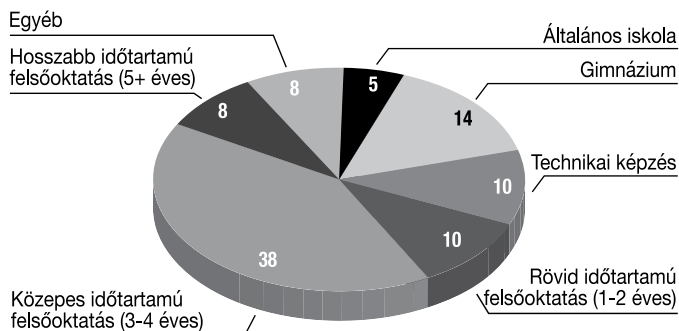
29 évesek korcsoportja. Összességében azt mondhatjuk, hogy a középkorosztály és az idősebb korosztály válaszaival rendelkezünk a legnagyobb mértékben. De szép számmal töltötték ki a kérdőívet a legfiatalabbak, a 18 – 29 éves korcsoportból is.

Életkor

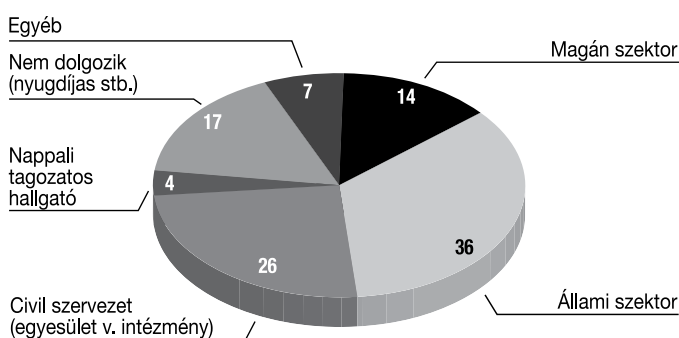
A válaszolók iskolai végzettsége szerint a felsőfokú végzettségük aránya teszi ki a legmagasabb számot, összesen 62%-ban. (Az ún. közepes időtartamú felsőoktatás 38%, hosszabb időtartamú felsőoktatás 24%.) Jelentős a középfokú végzettségük aránya is, összesen 24%.

Iskolai végzettség

A foglalkozási csoportok között a két legnagyobb csoport az állami szektor (36%) és a civil szervezetek (26%), emellett a nyugdíjasok aránya számottevő még (17%)

Foglalkozás

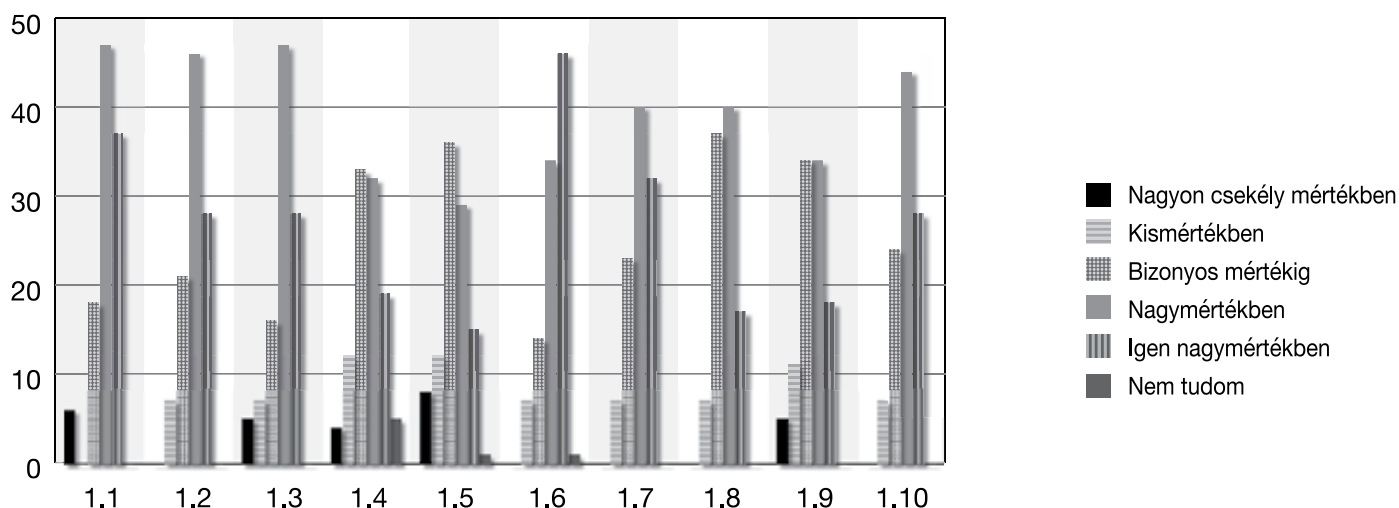

A kérdőívek és a kapott válaszok részletes bontásban.

1. A sikeres kulturális önkéntesek kulcskompetenciái

Értékelje a kulcskompetenciákkal kapcsolatos állításokat Jelölje meg, milyen mértékben tartja a kulcskompetenciákkal kapcsolatos megállapításokat fontosnak, relevánsnak ahhoz, hogy kulturális önkéntesként sikeresen működjön? (Kérjük, minden egyes állításnál jelöljön meg egy választ.)		Nagyon csekély mértékben	Kismértékben	Bizonyos mértékig	Nagymértékben	Igen nagymértékben	Nem tudom
1.1	Az önkéntesnek tisztában kell lennie a kulturális tevékenységek hatásával a lakóhelyén és a környéken.	6		18	47	37	
1.2	A településen folyó tevékenységek között az önkéntesnek ismernie kell a helyi civil közösség tevékenységét.		7	21	46	28	
1.3	Az önkéntesnek ismernie kell a jó gyakorlatot arról, hogy a kulturális önkéntesség hogyan járul hozzá a civil részvétel, a közösségi kötődés és a helyi identitástudat erősítéséhez.	5	7	16	47	28	
1.4	Az önkéntesnek ismernie kell az adott településen a kultúraközi szektorban az amatőr művészet, a kulturális örökség terén folyó önkéntes tevékenységet.	4	12	33	32	19	5
1.5	Az önkéntesnek ismernie kell a településen folyó egyéb önkéntes közösségi társadalmi, humanitárius, szociális munkát, ill. a sportegyesületek tevékenységét.	8	12	36	29	15	1
1.6	Az önkéntesnek erős szociális és kommunikációs készségekkel kell rendelkeznie, hogy a településen élő különböző társadalmi csoportokat meg tudja szólítani és be tudja vonni.		7	14	34	46	1
1.7	Az önkéntesnek erős tervező és szervező képességre van szüksége, hogy a településen folyó kultúraközi tevékenységet és rendezvényeket irányítani tudja.		7	23	40	32	
1.8	Az önkéntesnek gyakorlati tudással kell rendelkeznie a közösségi média és az internetes kommunikáció terén.		7	37	40	17	
1.9	Az önkéntesnek megfelelő képességekkel kell rendelkeznie a források felkutatása, forrás-teremtés, szponzorok felkutatása, stb. terén.	5	11	34	34	18	
1.10	Az önkéntesnek ismernie kell a többi szereplőt, akik támogatják, és/vagy közreműködhetnek a településen folyó kultúraközi tevékenységekben.		7	24	44	28	

1. A sikeres kulturális önkéntesek kulcskompetenciái

Az adatokból láthatjuk, hogy a megkérdezettek szerint az önkéntesnek erős szociális és kommunikációs készségekkel kell rendelkeznie, hogy a településen a különböző társadalmi csoportokat meg tudja szólítani. Ezt a kulcskompetenciát hangsúlyosnak ítélte a válaszadók 80 %-a. Az interjúk során az is kiderült, hogy a megszólítani tudás képessége mellett a potenciális önkéntesek bevonásának a képességével (meggyőző erő) is nagyon fontos rendelkeznie.

A sorrendben következő legfontosabb kulcskompetencia, hogy az önkéntesek legyenek tisztában a kulturális tevékenység hatásával a lakóhelyükön. Harmadik legfontosabb kulcskompetencia, amit kiemelhetünk a megkérdezettek szerint az az önkéntesek erős tervező és szervező képessége. Ha végig nézzük a válaszadók számát, hogy milyen kompetenciát tartanak "nagymértékben" fontosnak, akkor azt láthatjuk, hogy az erre a kérdésre adott válaszok számsora magas. Azt a következtetést vonhatnánk le ebből, hogy a kérdéscsoportban felsorolt kulcskompetenciák lefedik a szükséges legfontosabb kompetenciák körét. Mindebből, ahogy megállapítottuk, kiemelkedik három kompetencia: a szociális - és kommunikációs készség, a lakóhely ismerete és a szervezőkészség. Tapasztalatok alapján is megerősíthetjük, hogy a gyéren lakott térségek, vidéki kistelepülések közösségeiben igen fontos helyi identitásképző szerepe van a művészeti és kulturális csoportoknak.

Kommentárok:

A sikeres kulcskompetenciák kérdésköréhez fűzött nyitott megjegyzések jelentős kibővítést mutatnak, amelyek egyébként az interjú beszélgetés során is felmerültek. Érdemes végiggondolnunk a gyűjteményt, hogy milyen kulcskompetenciákkal való kiegészítés lenne még szükséges:

- Kulturális tudatosság
- Szervező képesség
- Lelkesedés, tenni akarás
- Csapatmunkában való szerepvállalás
- Elhivatottság a közösségi élet irányába
- Kíváncsiság
- Szociális érzékenység
- Kapcsolatteremtő képesség
- A végzett kulturális jellegű munka szakmai ismerete
- Elkötelezettség a közösség szolgálatára

- Szakmai felkészültség, helyismeret
- Képes legyen az általános társadalmi normákat betartani és hitelesen közvetíteni
- Értékek tiszteltben tartása
- Idegen nyelvtudás
- Aktív állampolgárság
- Kultúra iránti érdeklődés, akár kutatás
- Nyitottság, tolerancia, rugalmasság, bátorság
- Nyitottság a különböző kulturális tevékenységekre
- Nyitottság mások gondolatainak befogadására, akkor is, ha nem egyezik az általa képviselttel
- Kellő motiváció
- Elhivatottság
- Emberismeret
- Könnyű alkalmazkodás a változó élethelyzetekhez
- Jól tűri a kritikát, konfliktuskezelő
- Előítélettől mentes legyen
- Az önkéntesnek ismernie kell az adott településen a kultúraközi szektorban az amatőr művészet a kulturális örökség terén folyó önkéntes tevékenységét.
- Naprakész információk a különböző kulturális területekről
- Kreativitás
- Ötletesség
- Megfelelő műveltségi szint,
- Megfelelő ismeret, háttértudás
- Problémamegoldó képesség
- Toleráns és integráló személyiség legyen
- Empátia a társadalom, különböző rétegeinek képviselőivel
- Együttműködési készség
- Gyakorlati tudás a közösségi média és az internetes kommunikáció terén
- Tapasztalatok átadási képessége
- Az önkéntes képes legyen szakítani a régi beidegződésekkel és aktualizálja a tényleges igényekhez a munkáját
- Elfogadás, hogy valamennyi korosztályt meg tudja szólítani
- Tisztában legyen a vonatkozó jogi és pénzügyi kérdésekben
- Esztétikai érzék
- Együttműködő készség és némi alázat a már régóta működő helyi szervezettel szemben a jó és hosszú együttműködés érdekében

2. Önkéntesek toborzása

SPAR

Curricula for culture volunteers and managers
in sparsely populated areas

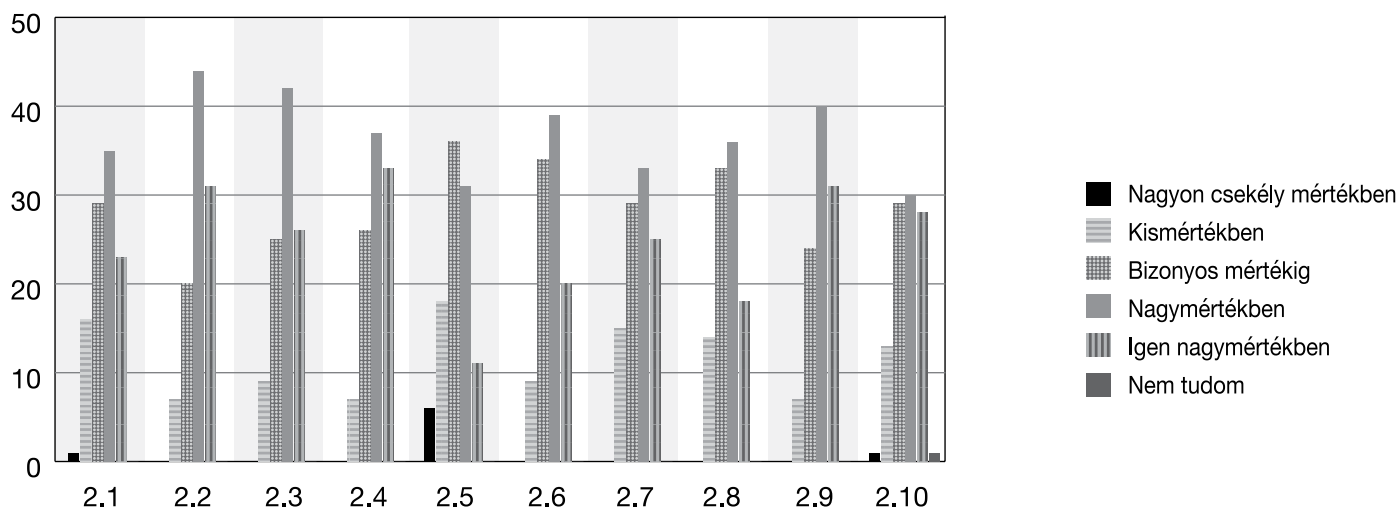

Erasmus+

Értékelje az önkéntesek toborzásával kapcsolatos állításokat Jelölje meg, milyen mértékben tartja az önkéntesek felkutatásával és toborzásával kapcsolatos megállapításokat fontosnak, relevánsnak a kulturális önkéntesség ügyének előmozdítására? (Kérjük, minden egyes állításnál jelöljön meg egy választ.)		Nagyon csekély mértékben	Kismértékben	Bizonyos mértékig	Nagymértékben	Igen nagymértékben	Nem tudom
2.1	A kulturális szervezeteknek jól szerkesztett prezentációs anyagokkal kell rendelkezniük, amelyek bemutatják a kulturális önkéntesek lehetséges feladatait.	1	16	29	35	23	
2.2	A kulturális szervezeteknek hangsúlyozniuk kell, hogy az önkéntes tevékenység a helyi közösség és a közjó szempontjából milyen fontos (idealisztikus vonzerő).		7	20	44	31	
2.3	A kulturális szervezeteknek hangsúlyozniuk kell, hogy feladatainak ellátása során az önkéntes közösségi kapcsolati hálójá megerősödik (társadalmi vonzerő)		9	25	42	26	

2.4	A kulturális szervezeteknek hangsúlyozniuk kell, hogy az önkéntes feladatok, a külön képzések, mentorálás, stb. révén az önkéntes személyes kompetenciái fejlődnek, önéletrajza gazdagodik (személyes karrier vonzerő).		7	26	37	33	
2.5	Kulturális önkénteseket leginkább hagyományos közzétételi módokkal lehet toborozni, a helyi hírközlő médiában, üzletek, könyvtárak és művelődési házak hirdető tábláin.	6	18	36	31	11	
2.6	Kulturális önkénteseket a leginkább az új közösségi média segítségével lehet toborozni, ehhez a kulturális egyesületek kulcsemberei a saját közösségi hálójukat használják.		9	34	39	20	
2.7	Kulturális önkéntesek toborzásának legjobb módja, ha a helyi önkéntes kulturális egyesületek kulcsemberei a saját címlistájukat és kapcsolati hálójukat használják.		15	29	33	25	
2.8	A legjobb módszer, ha más, helyi civil szervezeteket vonunk be a toborzásba, mert ezzel új csoportokkal építünk kapcsolatokat, akik érdeklődhetnek a kulturális munka iránt.		14	33	36	18	
2.9	Az új önkéntesek toborzása érdekében a kulturális szervezetek adjanak meg egy kapcsolattartó személyt, akit az érdeklődők telefonon v. e-mailben felkereshetnek.		7	24	40	31	
2.10	Első lépésként az új önkénteseket toborzó kulturális szervezetek hozzanak létre a honlapjukon egy online jelentkezési lapot.	1	13	29	30	28	1

2. A legjobb módszerek új kulturális önkéntesek toborzására és alkalmazására

A kérdéscsoportban adott válaszok – amelyek a két legfontosabb kategória összesített adatai alapján elérik a válaszadók szavazatainak 70-80 %-át – A megkérdezetteknek három fontos üzenetét emelhetjük ki.

- Fontosnak tartják, hogy a leendő önkéntes figyelmét felhívjuk arra, hogy személyes kompetenciái fejlődnek, önéletrajza gazdagodni fog. Ezt egy fontos motivációs tényezőnek tarthatjuk.
- A válaszadók szerint hangsúlyozni kell, hogy az önkéntes tevékenység a helyi közösség szempontjából kiemelkedően szolgálja a közjót. A nyitott kommentárokban megtalálhatjuk a közjó szolgálatának néhány elemét is, pl. a fiatalok problémáinak felkarolása, az összefogás, a közösségépítés.

- Fontosnak tartják a válaszadók egy kapcsolattartó személyhez történő informális kapcsolódást, vagyis nagyon fontos a szerepe a személyes bizalmi kapcsolaton alapuló meggyőzésnek az önkéntes toborzásban.

A kiegészítő szabad hozzászólásokban a következő tényezőket sorolták még fel.

Igen nagymértékben lényegesnek tartják:

- Interaktív beszélgetések
- Jó gyakorlatok bemutatása
- Tapasztalatok elfogadása, cseréje, felhasználása
- Fiatalokat érintő témák – problémák felkarolása
- Önmegvalósítás

- Korosztályt érintő célok megjelölése
- Többféle réteget érintő kérdésekkel foglalkozzon a szervezet
- A fiatalabb korosztály bevonása (iskolások, fiatal felnőttek)
- Színvonalas és a településen élők problémáit segítő tevékenység
- A szervezet tartsa valóban fontosnak az önkéntességet
- A kulturális (civil) szervezet: példája, személyesség, hitelesség, érték közvetítés
- Személyes kapcsolattartás
- Az önkéntes kapjon lehetőséget, hogy bemutathassa munkáját
- Jó partneri kapcsolat
- Aktivitás, rátermettség
- Kreativitás
- Globálisan is felmérni a figyelmet a kultúra és az önkéntesség jelentőségére
- Előadások szervezése
- A kulturális szervezetek dolgozóinak saját kapcsolati hálóját
- Összefogás, közösségépítés
- Intellektuális motiváció

Nagymértékben lényegesnek tartják:

- Helyi ismeretek
- Kommunikációs készség
- Találkozók
- Kapcsolatok bővítése
- Beszélgetések
- Rugalmasság
- Emberek személyiségének ismerete
- A helyi egyházvezetők bevonása, elkötelezése
- A helyi közösséggel és szervezetekkel szemben fokozatosan kell kapcsolatot kialakítani, a saját akaratukat nem lehet egyből ráerőltetni a másik félre

Bizonyos mértékig lényegesnek tartják:

- Szakmai gyakorlat

Rangsorolás nélküli szempontokat is javasoltak a toborzáshoz:

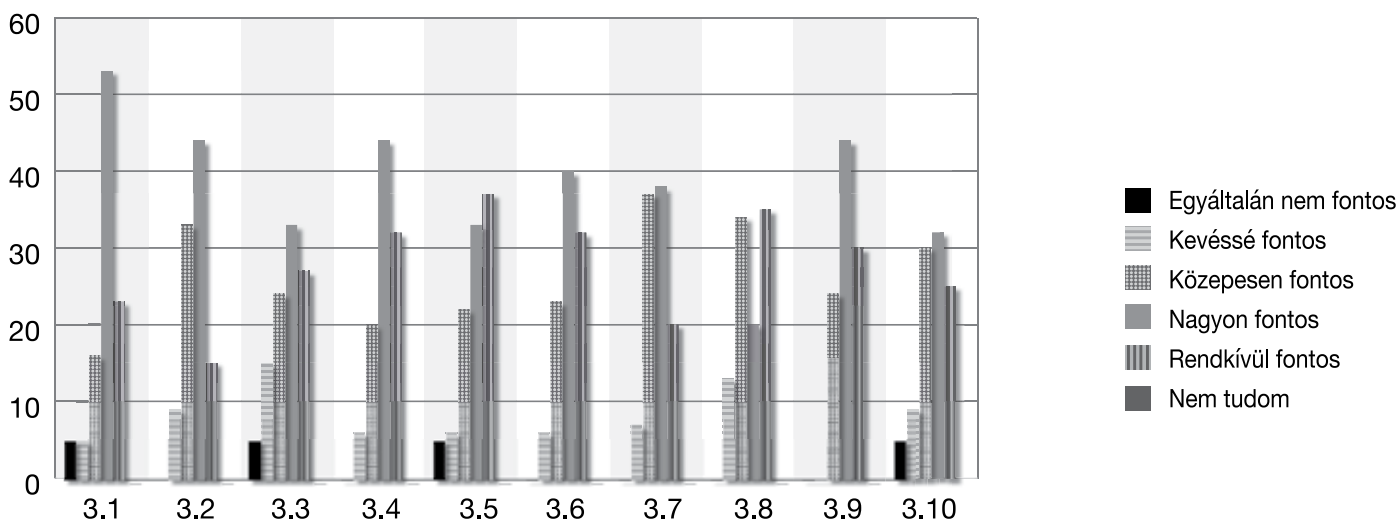
- Az adott kulturális szakembereket bevonni az önkéntes toborzásba
- Személyes elbeszélgetés a lehetséges önkéntesekkel
- Jövőkép az önkéntes számára
- Egyetemi hallgatók gyakorlata
- Kapcsolati háló fontosságának kiemelése
- Tanulás fontossága

3. Képzés

Értékelje az önkéntesek képzési programjaira vonatkozó állításokat Jelölje meg, milyen mértékben tartja az önkéntesek képzési programjaival kapcsolatos megállapításokat a kulturális önkéntesség elterjesztése szempontjából fontosnak, relevánsnak? (Kérjük, minden egyes állításnál jelöljön meg egy választ.)		Egyáltalán nem fontos	Kevésbé fontos	Közepesen fontos	Nagyon fontos	Rendkívül fontos	Nem tudom
3.1	Az önkénteseknek meg kell tanulniuk felismerni és értékelni a kulturális önkéntesség szempontjából saját kulcskompetencia profiljukat (erősségek és gyengeségek).	5	5	16	53	23	
3.2	Az önkénteseknek meg kell tanulni megfogalmazni, hogy milyen külön képzésekre van szükségük, mik a prioritásaik a szükséges kompetenciák megszerzésében.		9	33	44	15	
3.3	Az önkénteseknek fel kell mérni és meg kell érteni, mik a főbb kihívások a nagy városok felé való elvándorlás megakadályozásában.	5	15	24	33	27	
3.4	Az önkénteseknek meg kell érteni és tisztán, érvekkel alátámasztva kell tudni, hogy az önkéntes kulturális egyesületek és önkénteseik miért képesek a helyzeten változtatni.		6	20	44	32	
3.5	Az önkénteseknek tudniuk kell, hogy a gazdagodó kulturális tevékenység pozitív kapcsolatban áll a civil részvétel, a közösségi kötődés, a helyi identitástudat erősödésével.	5	6	22	33	37	
3.6	Az önkénteseknek ismerniük kell a helyi önkéntes kulturális egyesületek főbb tevékenységeit és a helyi közösségek egyéb szervezeteivel való kölcsönhatásokat.		6	23	40	32	
3.7	Az önkéntesnek tudnia kell, milyen egyéb – társadalmi, humanitárius, szociális, sport- egyesületi - önkéntes munka folyik a településen.		7	37	38	20	

3.8	Az önkéntesnek jó képességekkel kell rendelkeznie a források felkutatása, forrás-teremtés, szponzorok felkutatása, stb. terén.		13	34	20	35	
3.9	Az önkéntesnek erős gyakorlati készséggel kell rendelkeznie a közösségi média használata és az internetes kommunikáció terén.			24	44	30	
3.10	Az önkéntesnek erős projekt vezetői képességre van szüksége, hogy a településen folyó kulturaközi tevékenységet és rendezvényeket tervezni és irányítani tudja.	5	9	30	32	25	

3. A legjobb képzési program kulturális önkéntesek számára

A képzési programokkal kapcsolatos elvárások terén a válaszadók három fontos tényezőt emelnek ki. Az egyik, hogy hogyan segítheti az önkéntesek képzése a helyi identitás erősödését, a második, hogy elemezzék, hogyan tudnak a helyi kulturális egyesületek és önkénteseik a helyzetet változtatni. Ebben a két válaszban egyszerre a helyi identitás megerősítése (állandósság) és a helyi társadalom megváltoztatása áll a középpontban. A harmadik té-

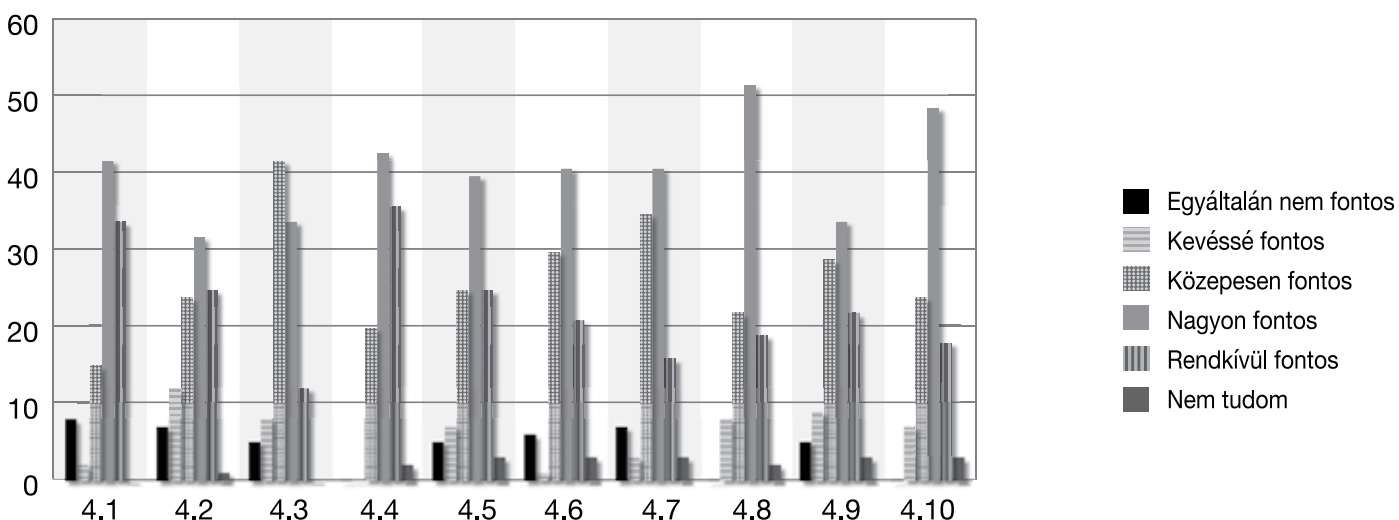
nyező, amit ki kell emelnünk a kérdéssorban adott válaszokból az, hogy az önkéntesnek tisztában kell lennie a saját kulcskompetencia profiljával, hogy azt hatékonyan javíthassa. A képzéshez tehát elengedhetetlen a helyes önismeret. Meglepő – új és pozitív jelenségnek tarthatjuk, hogy a megkérdezettek fontosnak tartják a forrásszerzést, forrás felkutatással kapcsolatos kompetenciákat és azok fejlesztését is.

4. Milyen támogatásra van szüksége az önkéntesnek

Értékelje a kulcskompetenciákkal kapcsolatos állításokat Jelölje meg, milyen mértékben tartja a szükséges támogatással kapcsolatos állításokat a kulturális önkéntesség elterjesztése szempontjából fontosnak, relevánsnak? (Kérjük, minden egyes állításnál jelöljön meg egy választ.)		Nagyon csekély mértékben	Kis-mértékben	Bizonyos mértékig	Nagy mértékben	Igen nagy mértékben	Nem tudom
4.1	Az önkéntesnek támogatásra van szüksége a költségigényes tevékenységek finanszírozásához szükséges források előteremtésében.	8	2	15	42	34	
4.2	Az önkénteseknek segítségre van szükségük a könyvelés, a kifizetések és a tevékenységekkel kapcsolatos elszámolások bonyolítása terén.	7	12	24	32	25	1
4.3	Az önkéntesnek segítségre van szüksége némely praktikus feladat megoldásában, mint pl. terem bérlése, PR és egyéb szóróanyagok készítése.	5	8	42	34	12	
4.4	Az (új) önkéntesnek némi személyes felkészítésre, mentorálásra van szüksége tapasztaltabb kulturális önkéntesek, vagy egyéb önkéntes szervezetek vezetői, tanácsadói részéről.			20	43	36	2

4.5	Az önkéntesnek segítségre van szüksége a helyi hatóságokkal való kapcsolatfelvételnél, a megcélzott megállapodások és az önkormányzat támogatásának megnyerésében.	5	7	25	40	25	3
4.6	Az önkéntesnek támogatásra van szüksége a helyi kulturális intézményekkel való kapcsolatfelvétel és a konkrét tevékenységekkel kapcsolatos együttműködési, támogatási megállapodások megkötése terén.	6	1	30	41	21	3
4.7	Az önkéntes segítségre szorul a helyi üzleti, kereskedelmi szervezetekkel, az idegenforgalmi irodával, a helyi médiával való kapcsolatfelvétel, a megcélzott támogatás és együttműködés elérése terén.	7	3	35	41	16	3
4.8	Az önkéntes támogatást igényel egyéb településeken működő hasonló kezdeményezésekkel való kapcsolatfelvétel, tapasztalatcsere, kölcsönös tanítás terén.		8	22	52	19	2
4.9	Az önkéntes segítségre szorul, hogy megtalálja és kapcsolatba kerüljön a terület legjobb, országos ismertségű szakértőivel, szónokaival, tanácsadóival.	5	9	29	34	22	3
4.10	Az önkéntes támogatást igényel az eredmények településen kívüli partnerszervezetek közötti, valamint országos körben való hatékony promóciójában, terjesztésében.		7	24	49	18	3

4. Milyen támogatásra van szükségük az önkénteseknek a kulcsfontosságú partnerektől?

A válaszok összképéből világos, hogy a megkérdezettek szerint az önkéntesek munkája szerteágazó és sokoldalú tevékenység, amely szerteágazó és sokoldalú támogatást is igényel. Ez tükröződik a számsorok arányai alapján. Mégis megkockáztathatjuk, hogy a válaszok arányai alapján itt is kiemeljünk három dolgot. Az első, hogy az önkénteseknek nagyon fontos segítség a tapasztaltabb önkéntesek mentorálási közreműködése. Másodikként azt emelhetjük ki, hogy a költségigényes tevékenységek finanszírozásához szükséges a támogatási források előteremtése. Végül harmadikként – talán az előzővel szorosan összefüggésbe hozható - a helyi önkormányzat (általában a helyi hatóságok) támogatásának elnyerése.

5. Összefoglaló az interjúk alapján

Általános megjegyzések:

- Lényeges kérdéseket fogalmaz meg a kérdőív. A változók számát lehetne csökkenteni.

- Szükségesnek tartom az ilyen irányú felméréseket. (A kulturális önkéntes fogalmának értelmezésén elcsúszhatnak a válaszok értékei.)
- A kulturális önkéntes fogalmának tisztázása fontos, mert nem mindenkinek egyértelmű
- A „Háttér információ” nem eléggé inspiratív az egyén számára, aki vállalja a kitöltést. Pl. célszerű lenne azzal indítani, hogy „fontos a véleménye. segítse munkánkat javaslataival” stb.
- Túlrészletező
- Túlzottan „szakszerűek” (szakmai jellegűek) a kérdések. Ugyanakkor hiányoznak olyan alapvető feltételekre vonatkozó kérdések, mint empátia készség, kapcsolatteremtő készség stb.
- Jó lenne egy bevezető, hogy miért, miről szól ez a kutatás – egy visszaküldési cím (sokkal több válasz jöhetne)
- Nem tudtam pontosan, hogy milyen feladat és hatáskört szántak az esetleges kulturális önkéntesnek.

A sikeres kulturális önkéntesek kulcskompetenciái

- Fontosak az elvárások a jó gyakorlat során alakulnak ki, erősödnek.
- A szükséges kompetencia mindig attól függ, milyen feladatra kívánják bevonni az önkéntest. Van, akit csak egyszerűbb részfeladatra tudunk bevonni, de azt nagyszerűen meg tudja csinálni. Van, akit bonyolultabb feladattal is meg lehet bízni. Nem lehet lemondani senkiről. Mindenkinnek meg kell találni a számára megfelelő tevékenységet. Ezért nem lehet generális kompetenciáról beszélni.
- A vállalt feladattal van összefüggésben, milyen kompetenciákra van szükség.
- Előbb a sokoldalú embert, személyiséget kell felszínre hozni, gazdagítani, kimunkálni. Bárkiből lehet kulturális önkéntes, hozzáállás kérdése csupán. A dolgokat érteni és megérteni a lényeg, másként nem vagy hiteles. Majd mindezek megalapozása után lehetséges az egyes kompetenciák erősítése, mélyítése.
- Érdemes volna szűrni és osztályozni az önkénteseket, hogy adott igényű helyekre adekvátabb önkéntesek kerülhessenek.
- Etnikai felkészültség, generációk sajátosságaiból való felkészülés.
- Feladatkörök és profilok részletezése segített volna a kompetenciákat pontosabban meghatározni.

Önkéntes toborzás

- A személyes ismeretség és kapcsolatok lehetnek ebben a fontosak.
- Erőltetni nem szabad, a meggyőzés, fokozatosság, jóra való törekvés sok munkát fegyelmzettséget igényel.
- A toborzás ritkán működik meghirdetéssel. Leginkább a személyes kapcsolatok útján sikerül bevonni valakit a munkába. Az ifjabb generáció bevonása sokkal nehezebb, mint az 50 év fölöttieké. Személyes motivációt kell találni (pl. gyermekén, baráti társaságán keresztül) különben nem szánja rá magát. Tipikusan a jó értéket teremtő közösségekben

nevelkedők nyitottak a felnőttkorban is az önkéntes munkára.

- Hiányzik az önkéntesek munkájára vonatkozó erkölcsi elismerés lehetősége, módja, formája.
- Az önkéntes tevékenység pozitív hatását a személyiség fejlődésére nem lehet eléggé hangsúlyozni.
- Nagyobb hangsúlyt kellene adni az önkéntes munka adta lelki jóérzésnek.
- Manapság a facebook az egyik legjobb fórum.

Képzés

- A képzéseket nem szabad a formális oktatás képére hasonlítani.
- Az ideális önkéntes képzés minden kérdésében megfogalmazott elemet fejleszt, de a gyakorlatban ez így nem megvalósítható. Az önkéntes munkát vállalók nagy része nem megy képzésre, saját meglévő tudását teszi az önkéntes tevékenységbe.
- A feltett kérdések csak részben alkalmasak a képzési igények (szükségletek) felmérésére. Az persze alapkérdés, hogy milyen önkéntesekről beszélünk. Nem mindegy, hogy arról az önkéntesről, aki egy-egy részfeladatot vállal (véggez) az egyesületben vagy netán arról van szó, aki a szervezet egészének irányításában vesz részt pl. vezetőségi tag vagy/és tisztségviselő.

Milyen támogatásra van szüksége az önkéntesnek?

- Az együttműködés fontos a közös cél eléréséért.
- Az önkéntes támogatása akkor jó, ha az eredményekben is jelentkezik.
- A munkafeltételek megteremtése és megszervezése, valamint a személyes kompetenciájához illeszkedő feladat megtalálása a fontos ahhoz, hogy jól érezze magát az önkéntességben. Szükséges továbbá az előzetes pontos feladatismertetés a pozitív visszacsatolás, értékelés, közösségi élmény nyújtására.
- A helyi hatóságokkal és a forrás megteremtése nem az önkéntes felelőssége és feladata.

Az Európa Népfőiskola

Az Oestersoeen Népfőiskola <http://www.hojskolerne.dk/hoejskoler/hoejskole-soeg/hoejskolen-oestersoeen?lang=en> Dániában a kiterjedt nemzetközi tevékenységet folytató népfőiskolák közé tartozik. Az igazgatója Peter Buhrmann, több mint fél évtizede olyan nemzetközi kurzusokat szervez a 20-25 éves fiataloknak, amelybe dánok mellett elsősorban közép-kelet európai résztvevőket hívtak meg, elsősorban Szlovákiából, Magyarországról, Szlovéniából. A diákok három és négy hónapos bentlakásos kurzusokon vesznek részt. Tudatosan úgy szervezik, hogy a nagy létszámú dán diák mellett a különböző nemzetiségű közép-kelet európai diákokat közös szobában helyezték el. (Idegen nyelv elsajátítása) 2011-től a Pázmány Péter Egyetem esztergomi karáról magyar hallgatókat sikerült Dániába küldeni az Oestersoeen Népfőis-

kolára. Sőt, ami nem volt egyszerű feladat, a népfőiskolai képzés Erasmus mobilitási képzésként való elismertetésére is sor került itthon. Az esztergomi hallgatók körében igen népszerűvé vált a lehetőség, amit úgy is megerősítettünk, hogy a kint tanuló hallgatók online, skype beszélgetés keretében számolhattak be élményeikről az itthoni diáktársak és tanárok előtt. Körülbelül 30 hallgató vett részt ebben a körben.

A dán népfőiskola kifejlesztett egy olyan képzési ágat is, hogy a hallgatókat a három és négy hónapos kurzus után foglalkoztatási gyakorlatra és képzésre küldte a népfőiskola. Ebben a „sikerágazatban” magyar hallgatók ugyan nem vettek részt, de bevált a módszer, amelyben többnyire a dán hallgatókat egy osztrák munkaiügyi központtal való együttműködés keretében fogadta egy

salzburgi idegenforgalmi szálloda komplexum, s ott pincér, síoktató, recepciós és egyéb munkakörben foglalkoztatták és képezték a hallgatókat az idegenforgalmi szakmában.

A további három hónapos munkahelyi képzést és gyakorlatot követően a résztvevők nagy hányadának sikerült elhelyezkednie. A klasszikus népfőiskolai képzési repertoár (általános műveltség, idegen nyelv, személyiség fejlesztés, önbizalom építés, civil kurzusi) mellett a foglalkoztatást közvetlenül megcélzó képzés kiegészítésre és gyakorlatra került sor. A dán törvények alapján a fiatalok – akik egyébként hátrányos helyzetű, általában alacsony iskolázottságú és munkanélküli fiatalok – állami támogatásban részesülnek. Peter Buhrmann gyakran járt Budapesten és Esztergomban, s ezeket az alkalmakat megragadtuk arra, hogy előadást tartson a tapasztalatairól. A közép-európai körutak során ellátogatott Szlovéniába és Szlovákiába is, ahol hasonló társakra talált, így pld. Jernej Pikalora, aki a szlovén kormány oktatási minisztere volt, most egyetemi tanár és Martin Klusra, aki a Nagyszombati Egyetem rektor helyettese volt, jelenleg szlovák parlamenti képviselő.

Az évek alatt megérlelődött az alapvető gondolat, hogy az európai ifjúsági munkanélküliség válságos helyzetének enyhítésére ez a népfőiskolai modell alkalmas lehet. Fontos volt az eredeti dán népfőiskola „szakképzési” irányultságának felelevenítése is – gazdák képzése –, de az eredeti népfőiskolai célkitűzések meg-

tartása is. A legfontosabb új elem az európai munkapiacra történő felkészítés lett, miközben a soknemzetiségű hallgató együttélése az európai barátság szellemének a kialakítását is szolgálja.

Peter 2014-15-ben nagyszabású lobbizási munkát kezdett az Európai Parlamentben és Brüsszelben, egy állandóan működő európai népfőiskola létrehozására – amely a dániai népfőiskola modelljét terjesztené ki Európára. Dán háttértámogatással elérték, hogy 2016-ban az EU költségvetésében már szerepelt rovaton az európai népfőiskola létrehozása, de költségkeretet nem jelöltek meg, mert nem volt teljes körű támogatás a Parlamentben. Tehát csak fél lábunkat sikerült betenni. A jelenlegi dán miniszter és a volt miniszter is támogatást biztosítottak az előkészületekhez. Elkészült egy pályázat is egy dán magáncég alapítványához, amely az első népfőiskolai kurzusok megvalósítását célozza Szlovákiában és Magyarországon, nemzetközi hallgatósággal, főleg dán, de nemzetközi tanári karral. Közben Peter beható konzultációkat kezdett a bevonható személyekkel, s egyszer csak megkérdezte, vállalnám e, hogy egy létrehozandó európai egyesület elnökségi tagja legyek.

Az előkészületek után 2017. február 4-én Budapesten, az Európa Kávéházban került sor szervezésében az Európai Népfőiskolai Egyesület alapító ülésére. Ott az elnökségi tagok elfogadták a felkérést és az alapszabályt, s váratlanul valamennyien Jánost javasolták elnöknek. Őszintén hátrította és másokat javasolt a tiszt-ségre, de a fő érvük végül a jelölt EAEA-s múltja volt – így elvállalta. A dán törvények szerint létrehozott jogi személy egyesületről van szó, amely a fentebb vázolt európai célok megvalósításáért fog dolgozni. A nyilvános hír, tudósítás így szólt:

Megalakult az Európai Népfőiskolai Egyesület

Budapesten, a hétfőn megalakult az Európai Népfőiskolai Egyesület. Készen állunk, hogy megküzdjünk az ifjúsági munkanélküliséggel. Meghívunk mindenkit, Európa minden részéből, hogy dolgozzunk ki egy európai népfőiskolai törvényt. Az elnökség tagjai: Szigeti Tóth János, Magyarország, Tove Heidemann, Dánia, Martin Klus, Szlovákia, Jernej Pikalo, Szlovénia, Oke Sibbersen, Jan Diedrichsen Dánia és Jeffrey Murer, Skócia.

Elég szerencsés vagyok, hogy főtitkár lehetek.

Peter Buhrmann.
Európa Kávéház,
Budapest 2017 február

Helyi autonómiát!

A Felnőttkori tanulás európai éve magyar rendezvényét tartotta meg a Magyar Népfőiskolai Társaság „A közösségi művelődés nemzeti és európai kihívásai” címmel. A tanácskozás középpontjában a Kiáltvány a 21. századi felnőttkori tanulásról c. dokumentum

üzenetei és javaslatok álltak. Két fő előadás foglalkozott aktuális magyar kérdésekkel. Cselényi István Gábor görög katolikus párochus előadása az egyház társadalmi tanításának jelentőségéről szólt, míg Pogátsa Zoltán, elismert közgazdász a társadalmi igazságosság, egyenlőség kérdéseivel foglalkozott. Mihályfi Márta beszámolt a széles körben folytatott empirikus vizsgálatról, mit várnak el a szakemberek felnőttkori tanulás fejlesztésétől. Az előadásokat élénk eszmecsere követte. Stirker Sándor vezette a műhelybeszélgetést, amely a Kiáltvány gyakorlatra váltásával foglalkozott. Fontos terv született, amelynek fókuszában a népfőiskolák legfontosabb lételeme áll, hogy a centralizáció ellenében az autonómiát kell szolgálni.

Az empirikus vizsgálat elemzését a következő lapszámunkban tesszük közzé.

A rendezvényt a Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

A reformáció 500 évfordulóján

Tolna megyei népfőiskolák találkozója

A sárszentlőrinci evangélikus templomban gyülekeztek szép számmal a résztvevők. Hefner Erika köszöntője után a szekszárdi Gagliarda Kamarakórus színvonalas repertoárja volt hivatott érzékeltetni a zene fontosságát. A reformáció és a népfőiskolák kapcsolatáról dr. Csepregi András lelkész tartott előadást. Magyar népfőiskolák a XXI. században – ez volt a címe Szigeti Tóth János áttekintésének. A teológia és a festészet kapcsolatáról vetített képeket és elemezte őket, Zászkaliczky Zsuzsanna művészettörténész. A népes vendégseregnek végül Horváth János mesterszakács kínálta az ebédet, amely a reformáció korabeli étkezési szokásokra volt hivatott emlékeztetni.

A nagyszerű megemlékezést a Zsivora György Népfőiskolai Egyesület és a Tolna megyei Szabadművelődési és Népfőiskolai Társaság szervezte. Gratulálunk!

Nagyszabású társas összejövettel zárult a 17. évfolyam Pusztahencsén

A Pusztahencsei Népfőiskola előadói, résztvevői, népes társaság töltötte meg a művelődési központ nagytermét a népfőiskola 17. évfolyamának záró összejövetelén. Gazdag Ferenc a népfőiskola vezetője elevenítette fel az évfolyam egyes témaköreit és élményeit, amit a közönség hangos méltatásai és hozzászólásai kísértek. Hefner Erika a Tolna Megyei Szabadművelődési és Népfőiskolai Társaság nevében köszöntötte a pusztahencseieket, és beszámolt más megyei népfőiskolák munkájáról is. Szigeti Tóth Jánossal, az MNT elnökével együtt adták át az elismerő okleveleket, amit vacsora, élénk társasági est és eszmecsere követett. Köszönet a mecénások nagyvonalúságának. A gazdag desszert kínálat a résztvevő háziasszonyok sütemény költeményeiből állt.

Két éves népi fazekasság képzés indul a népfőiskola szervezésében!

A Bibó István Népfőiskolai Alapítvány és a Nivegy-völgyi Emlékműhely összefogásával két éves népi fazekasság képzés indul 2017. október közepén – erről szeretnénk most előzetesen tudósítani.

Egy kis történelmi és fogalmi meghatározás

A fazekasság égetett agyagból használati tárgyak, elsősorban edények előállításával foglalkozó ősi mesterség. A fazekas mestert tájnyelven gelenesérnek, vagy gerencsérnek, vagy gölöncsérnek is nevezik. Az iparművészet egyik, talán a legősibb válfaja. A középső

kőkorszak vége felé, a mezőgazdaság kialakulásának kezdetével egyidejűleg jelenik meg a történelemben. A növénytermesztés és állattenyésztés akkor már biztosít elegendő ételt, amit tárolni kell.

A kialakult, letelepült életforma pedig helyet ad a tároláshoz. Így szükségszerű volt a fazekasság létrejötte i.e. 8000 körül.

Ősi foglalkozás tehát, ami teljes mértékben kapcsolódott a mindennapi létformához. Az 1890-es népszámlálás során 7.000 fazekast regisztráltak Magyarországon, akik évente 30-40 millió edényt állítottak elő, napi használati tárgyként, de dísz tárgyként is. Akkoriban voltak olyan települések, ahol mindenki fazekas volt (még a pap is), megélhetésének fő forrásaként űzve a mesterséget. Veszprém megyében is jelentős fazekas falvak, városok voltak: Zirc, Herend, Veszprém, Vörösberény, Nagyvázsony, Mencshely – hogy csak a legfontosabbakat emeljük ki.

Nekünk szervezőknek és partnerünknek meggyőződésünk, hogy ma is az egyik legfontosabb kézművesség a fazekasság, ami mellett, hogy segíti a régi tárgyak megőrzését, és a magyar hagyományok továbbörökítését – alkotó munkával megélhetést is biztosíthat napjainkban is. Kimeríthetetlen a tárház és a piac korántsem telített – van tehát bőven hely a palettán

A gyakorlati megközelítés mellett mi az, ami vezérel bennünket a képzés megszervezésében? Miért ajánljuk a majdani résztvevőknek a mesterség kitanulását, miért jöjjön el a képzésre?

- mert megismerheti a népi kultúrát, és meg tud tanulni önállóan kerámiát készíteni
- mert esetleg csupán hobbiként akar kiegészítő ismeretekhez jutni

- mert pihentet az alkotás és ezzel a kikapcsolódás hasznos, látványos formáját tudja választani.
- mert sajátkészítésű, egyedi, személyre szóló kerámiaedényeket készíthet magának, esetleg másoknak is.
- mert ha általában élvezi a kirakodó- és kézműves vásárok hangulatát, akkor a képzés után már a sátor túloldalán, a saját kerámiáinak az eladásával tudja kiegészíteni a családi kasszát
- de azért is, mert fejleszteni akarja a formaérzékét, és egyáltalán: új ismeretekre vágyik valaki.

A képzés részletes felhívását augusztus végén tesszük közzé, de annyit már jó tudni a részvételi döntés meghozatalának elősegítéséhez, hogy október közepétől április közepéig fog tartani az első tanév, amelyet követni fog egy nyári, egy hetes tábor, majd 2018 októberében – hasonló beosztással – folytatódik a 2. tanévvel a képzésünk. Elméleti és gyakorlati részből épül fel a program, mindkettő heti egy alkalommal. Az elméleti órákat - amelyeken a magyar néprajzzal és a kerámia történetével, elméletével ismerkedhetnek meg a hallgatók – keddi napok délutánjára tervezzük a népfőiskolán. A gyakorlati órák megtartására a szentantalfai kerámia műhelyben kerül sor, szombatonként.

A képzés részvételi díjas lesz – fizetési könnyítési lehetőségekkel.

Mérlegeljenek, kérdezzenek – várunk minden érdeklődőt szeretettel.

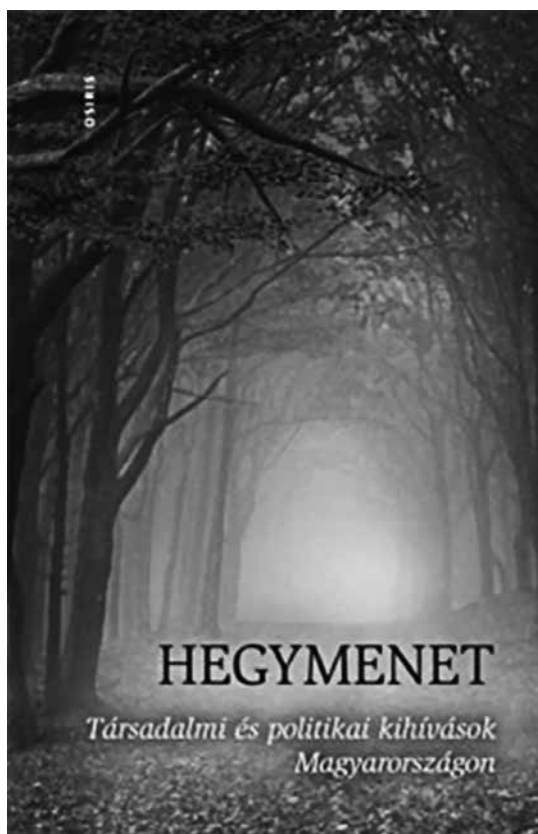
Mihályfi Márta – Nagy Lászlóné

Segédeszköz menekültek, migránsok számára

Az Új Európai Készség Napirend program keretében a Bizottság egy segédeszközön dolgozik, amely segít a nem EU tagállamok polgárainak, hogy munkavállalási lehetőséghez, vagy a képzéshez jussanak. Hozzájárul az adott személy egyéni készség profiljának kialakításához, a tanácsadókat pedig ahhoz segíti, hogy milyen következő lépéseket javasoljanak. A csomag elősegíti a további készség értékelést, alapot képez ahhoz milyen további tanácsadás szükséges, körvonalazza a szükséges képzés irányát, segíti a megfelelő munkakör megtalálását, s a felmerülő állásközvetítést. A segéd csomagnak nem célja a készségek elismerése, vagy igazolása. Az eszköz a befogadó központok és országos hatóságok, a foglalkoztatást segítő szolgálatok, a képzési és felnőtt tanulási tanácsadók, a szociális szolgálatok, NGO-k és karitatív szervezetek számára készül. Rövidesen hozzáférhető lesz. Az EU összes tagállama és az EU gazdasági térség nyelvein, továbbá arabul és annak különböző változatain, továbbá pld. kurd vagy pastu nyelven is.

New Skills Agenda for Europe - EU Skills Profile Tool for Third Country Nationals
EU Employment, Social Affairs & Inclusion
<http://ec.europa.eu/social/home.jsp>

A közhelyekre és indulatokra építő közbeszéd korában küldetésük van a gondolkodásra serkentő könyveknek

Sólyom László akadémikus, jogász

A könyvről

„Megvan, és itt olvasható a bizonyíték arra, hogy a magyar elit képes szembenézni az ország problémáival, sőt kiutakat is képes megjelölni. Ez a kötet tematikáját tekintve igen nyomasztó is lehetett volna - ehelyett számomra az utóbbi idők leglelkesítőbb olvasmánya lett: a középgeneráció üzenete a magyar fiataloknak arról, hogy érdemes itthon maradni. Egy társadalomtudományi háttérű vízió az ország helyzetéről és jövőjéről, amely a közvéleménynek és a döntéshozóknak is igen hasznos lehet.”

Chikán Attila közgazdász, akadémikus

„Magyarország mai helyzetében fontos az állapotfelmérés és önképünk tisztázása. A tudomány megteszi a magáét, ez a stílusában és megközelítésmódjában is sokszínű kötet viszont inkább a nagyközönségnek szól, s a közérdekű kérdések széles körét öleli föl a népesedéstől a bankrendszerig, az oktatástól a külpolitikáig és így tovább. Az ország sorsát meghatározó súlyos kérdések megértéséhez és megoldásához akarnak segítséget nyújtani a szerzők. Egyes esetekben az eredmény a kijózanodás, az illúziók elvesztése. Más témákban pontos technikai javaslatot kapunk a kiútra, ismét máshol a lehetséges forgatókönyveket vázolja a tanulmány. A tőmondatokra zsugorodott propaganda, a közhelyekre és indulatokra építő közbeszéd korában küldetésük van a gondolkodásra serkentő könyveknek.”

Sólyom László jogász, akadémikus

Nemzeti Kulturális Alap

Magyar Népfőiskolai Társaság

1138 Budapest, Révész u. 2/c

Tel.: 06 (20) 610 05 06

www.nepfoiskola.hu

mnt@nepfoiskola.hu